CENTRALENOMRÅDET – EN DEL AV ÄLVSTADEN

CENTRALENOMRÅDET

GESTALTNINGSPROGRAM OFFENTLIGA RUM 1.0

2019-09-22

Göteborgs Stad

INNEHÅLL

INLEDNING
Bakgrund - s. 3
Syfte - s. 3
Dokumentets status - s. 3
Tidigare arbeten - s. 3
Dokumentets upplägg - s. 4
Koppling pågående planering (våren 2019) - s. 4

CENTRALENOMRÅDETS OFFENTLIGA RUM
Karaktärsområden - s. 5
Förhållande till kulturmiljö - s. 6

GENERELLA RIKTLINJER
Tillgänglighet - s. 7
Vatten - s. 7
Vegetation och grönska - s. 8
Lokalklimat - s. 9
Belysning - s. 9
Konst - s. 9
Små byggnader och murar - s. 9

KARAKTÄRSOMRÅDEN
Den historiska kajen - s. 11
Stationsområdet - s. 13
Den nya staden - s. 15

VIKTIGA PLATSER OCH STRÅK
Förutsättningar - s. 17
Boulevarden - s. 18
Kajstråket - s. 20
Packhusplatsen - s. 22
Kanaltorget - s. 23
Nils Ericsonsplatsen - s. 25
Drottningtorget - s. 26
Bergslagsparken - s. 27
Torg vid mittuppgången - s. 28
Stråket Nils Ericsonsplatsen – Gullbergsvass - s. 28
StråketNils Ericsonsplatsen – Lilla Bommens kajtorg - s. 30
Stadstjänaregatan - s. 31
Kämpegatan - s. 32
Östra Stationstorget - s. 33

MEDVERKANDE
Gestaltningsprogrammet har tagits fram av en arbetsgrupp bestående av:

Per Osvalds, stadsbyggnadskontoret
Marie Rörstad, stadsbyggnadskontoret
Per-Anders Käll, fastighetskontoret
Åsa Hûffmeier, fastighetskontoret
Maja Moberg, park- och naturförvaltningen
Viveca Karlsson, trafikkontoret
Josefine Johansson, trafikkontoret
Sara Linder, stadsdelsförvaltning centrum
Gunilla Gombrii Sourander, stadsmiljöenheten
Magdalena Hedman, FOJAB arkitekter
Elvira Grandin, FOJAB arkitekter
Ninnie Hedström, FOJAB arkitekter
Klara Stigner, FOJAB arkitekter

Centralenområdet stadsutvecklingsprogram v. 2.0, © Göteborgs stad 2019
Illustration omslaget: FOJAB arkitekter

Modellbilder och fotografier: Göteborgs stad, om inget annat anges

Kartor och skisser: Göteborgs stad i samarbete med FOJAB arkitekter

Sektioner: FOJAB arkitekter

INLEDNING

BAKGRUND

Centralenområdet planeras för dryga två tusen nya bostäder och flera tusen nya arbetsplatser. Ett redan välbesökt område kommer att få ytterligare resenärer, pendlare och turister. För att klara detta krävs en sammanhållen men ändå varierad gestaltning. Det är ämnet för detta gestaltningsprogram.

Centralenområdet är en del av Älvstaden. Området hanteras inom ramen för ett stadsutvecklingsprogram (STUP). STUP syftar dels till en övergripande målbild för utvecklingen av området, dels till att säkerställa att kunskap från tidigare planeringsskeden och andra arbetsprocesser lever vidare i det löpande arbetet. Version 2.0 blev färdigt i mars 2016.

SYFTE

Gestaltningen av Centralenområdets offentliga rum ska hållas samman men tillåta en inre variation. Gestaltningen syftar till att säkerställa robusta och fungerande miljöer i ett komplicerat område. Centralenområdet ska vara en sammanhållen och lättorienterad stadsdel, trots en utbyggnadstid som kommer att omfatta åtminstone de närmaste 20 åren. Området kommer att behöva hantera en stor mängd människor som rör sig både inom området och till och från intilliggande områden. De offentliga rummen inom Centralenorådet bör utformas med hänsyn till just flödet av människor och områdets betydelse som mötesplats, samt dess värdefulla kulturmiljö.

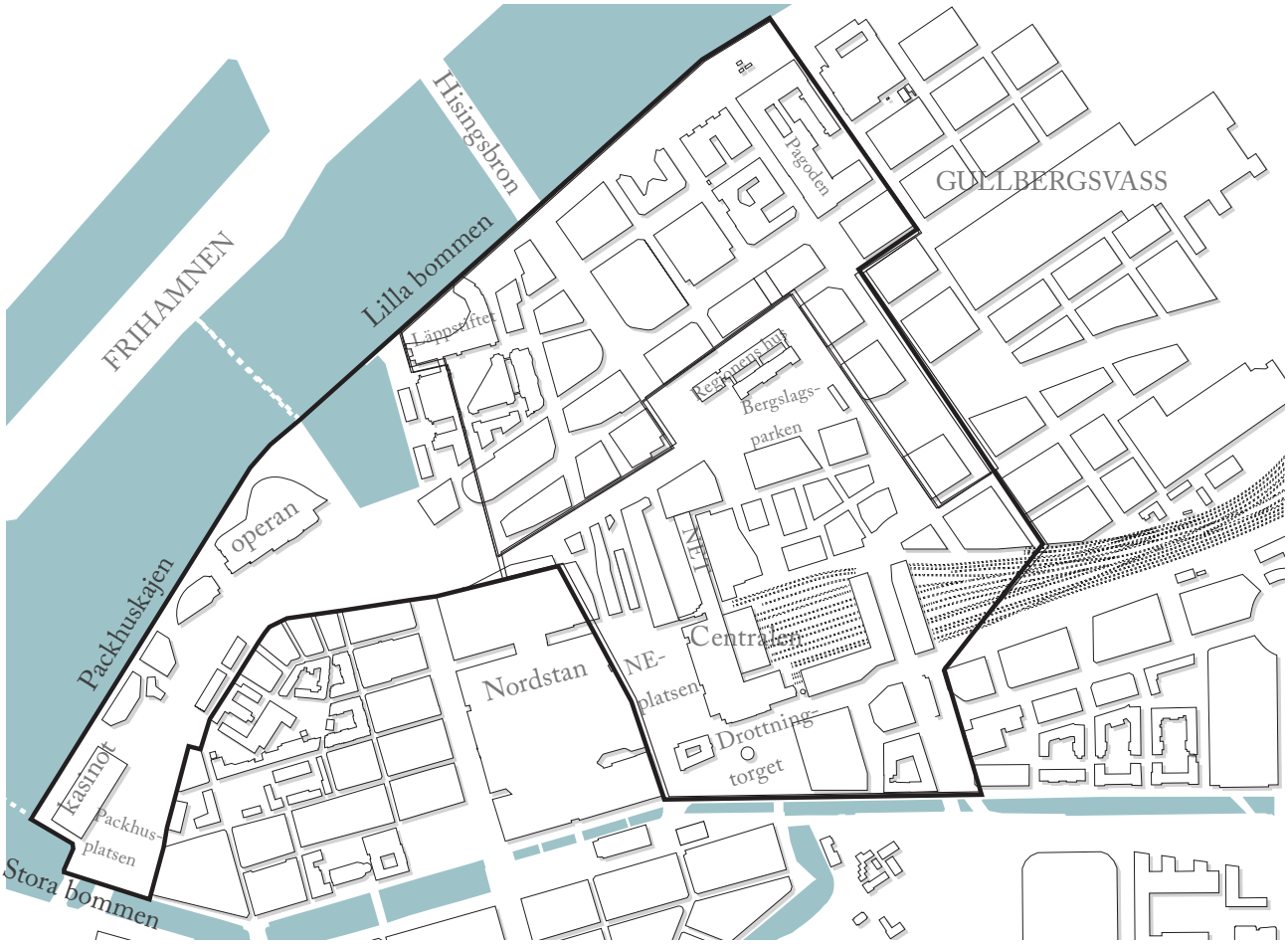

Centralenområdet.

DOKUMENTETS STATUS

För att vara användbart över längre tid fokuserar gestaltningsprogrammet på markbeläggning, möblering och färger. Kartor och sektioner är således endast exempel på hur området kan komma att se ut. För kartor och sektioner med högre detaljeringsgrad hänvisas till STUP:s fortsatta arbete och detaljplaneringen inom området.

TIDIGARE ARBETEN

Gestaltningsprogrammet är en specificering av *Stadsmiljöpolicyn*. Därtill ska gestaltningsprogrammet läsas parallellt med Centralenområdets två kulturmiljöutredningar: *Kulturmiljöunderlag - Centralenområdet med hamnstråket* (2017, rev. 2019) samt *Göteborg förstärkt: Fästningsstaden, Handlingsprogram för ett stärkt riksintresse* (2017)

DOKUMENTETS UPPLÄGG.

Programmet består av generella riktlinjer för Centralenområdet som helhet samt specifika riktlinjer för tre karaktärsområden (se nästa sida). Det innehåller även beskrivningar av dessa områdens viktigaste stråk och platser.

Gestaltningsprogrammet är en specificering av stadsmiljöpolicyn. Det ska tjäna som stöd för handläggare i den mer detaljerade gestaltningen i samband med detaljplanering och projektering.

Princip: gestaltning från stadsmiljöpolicy till färdig allmän plats:

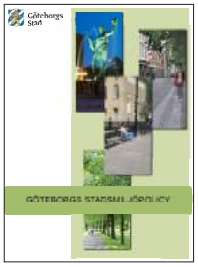

Stadsmiljöpolicy.

Gestaltningsprogrammet Centralenområdet.

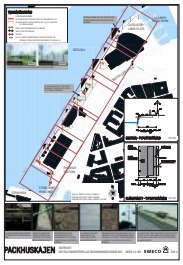

Förprojektering (ex. Packhusplatsen).

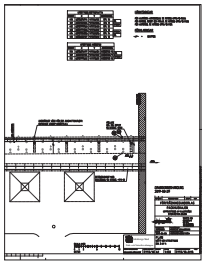

Projektering (ex. Packhusplatsen).

Utbyggnad.

KOPPLING PÅGÅENDE PLANERING (VÅREN 2019).

Stadsbyggnaden i Centralenområdet befinner sig i alla faser från idé till utbyggnad. Gestaltningsprogrammet behöver därför användas på olika sätt beroende på i vilken fas det aktuella projektet befinner sig i. För detaljplaner som inte börjat än ska programmet vara en förutsättning.

De detaljplaner som redan kommit en bit på väg ska använda gestaltningsprogrammet så långt det är möjligt i fortsatt arbete.

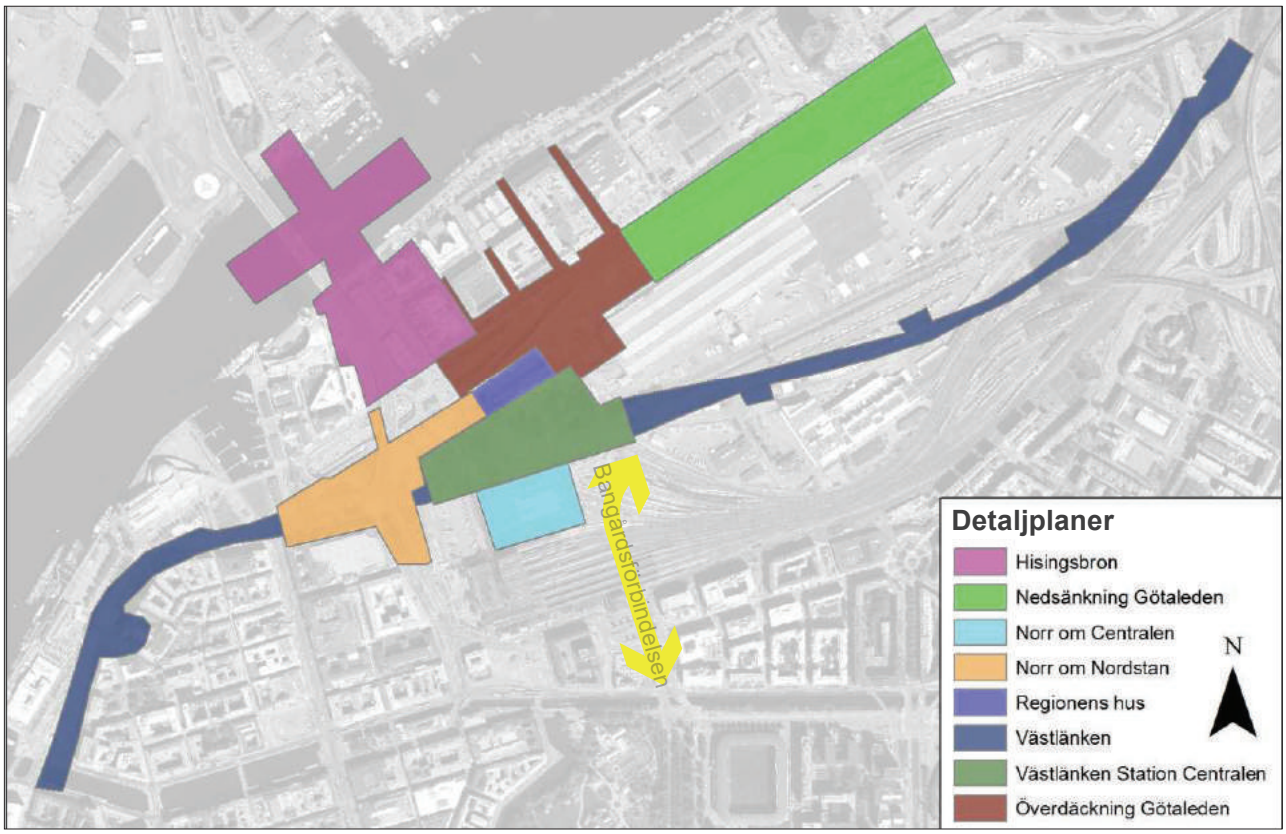

Centralenområdets detaljplaner våren 2019 (från före samråd tom. utbyggnad). Till detta kommer bla. förstudier av Packhusplatsen och Kanaltorget samt den kommande detaljplanen för Bangårdsförbindelsen (gul pil).

CENTRALENOMRÅDETS OFFENTLIGA RUM

KARAKTÄRSOMRÅDEN

Centralenområdet delas upp i tre karaktärsområden. Detta görs för att hantera områdets storlek och dess skiftande karaktärer. Detta kräver olika angreppssätt för att skapa goda platser att vistas på och röra sig inom. De karaktärsområden som identifierats inom Centralenområdet är:

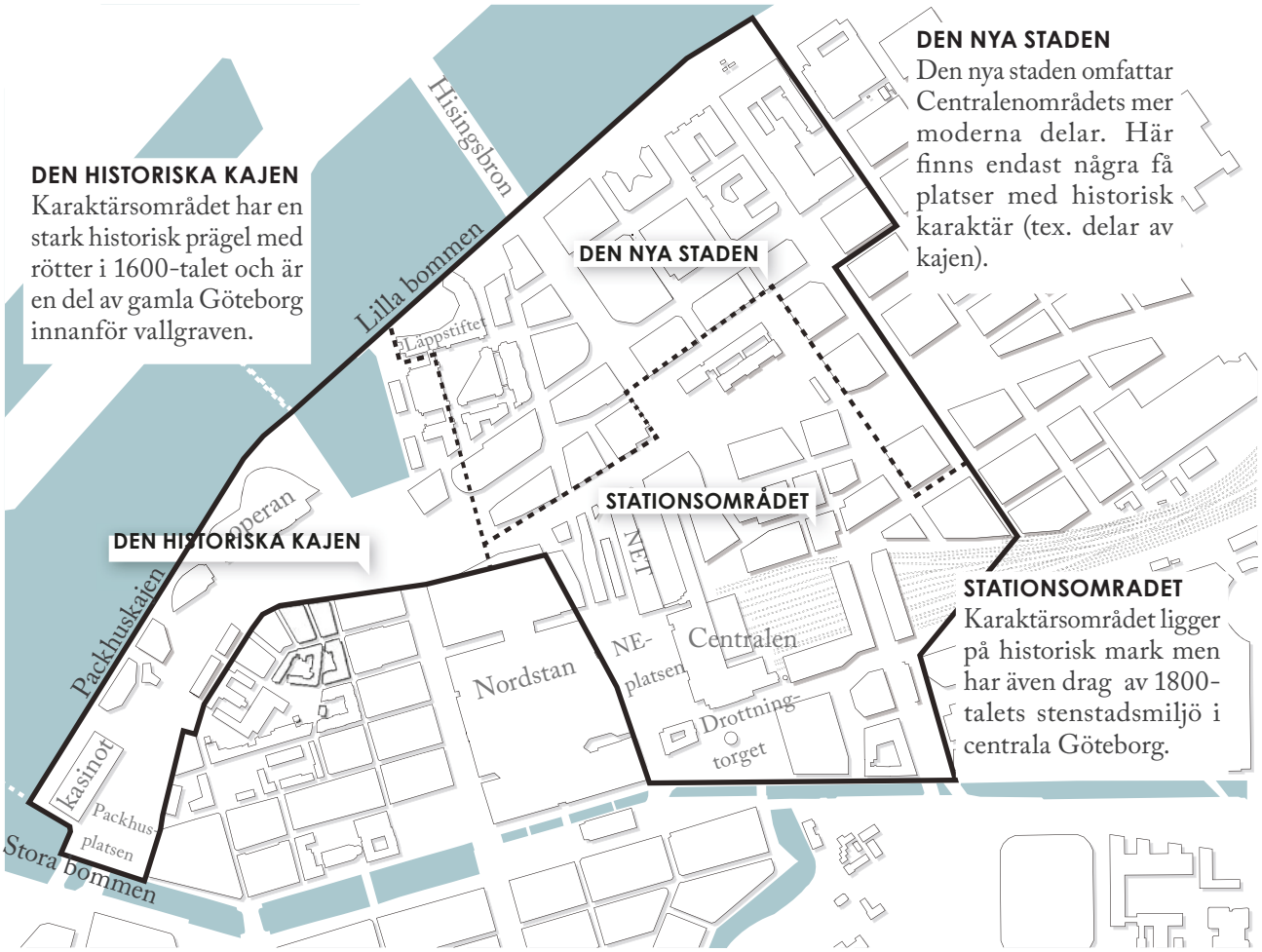

Centralenområdet och dess tre karaktärsområden.

FÖRHÅLLANDE TILL KULTURMILJÖ.

Riksintresset för kulturmiljö sätter till stor del ramarna för gestaltningen av bland annat allmän plats i Centralenområdet. Ett exempel är projekteringen av Packhuskajen (våren 2019), ett annat är Drottningtorget. Mest påverkat är Den historiska kajen, men även de andra karaktärsområdena påverkas kraftigt.

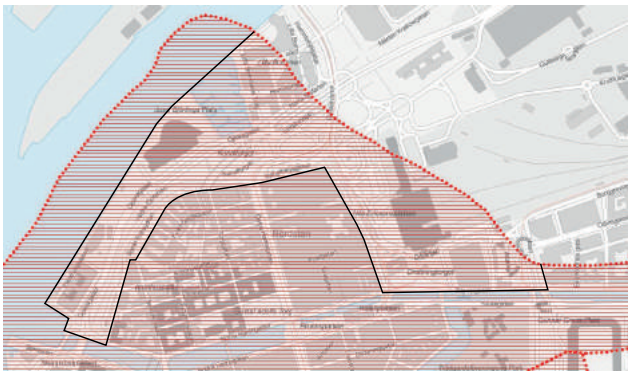

Riksintresset för kulturmiljö i Centralenområdet.

KULTURMILJÖ KARTOR FRÅN KULTURMILJÖUTREDNINGARNA

Karaktärsområdena ovanpå de aktuella kulturmiljökartorna:

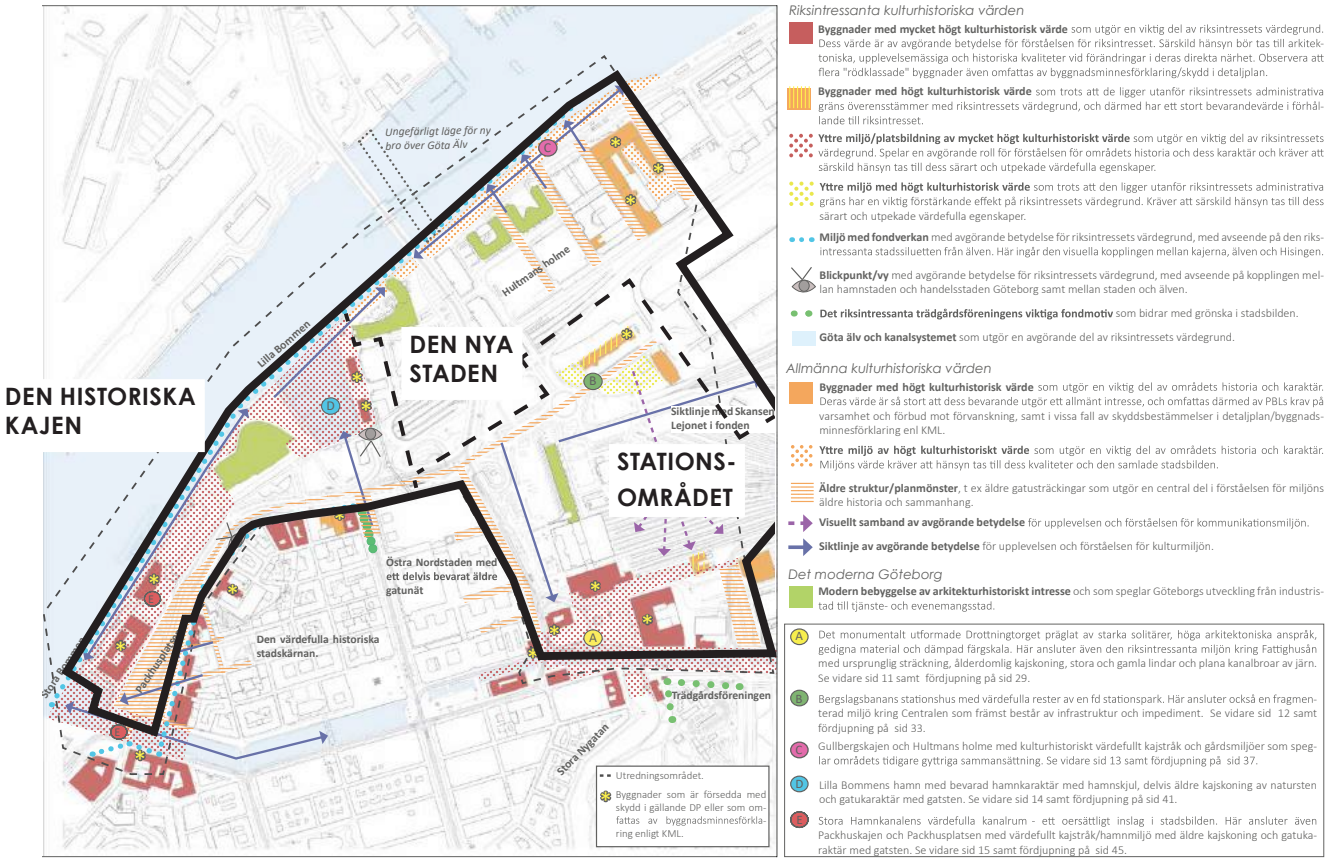

Karaktärsområdena på huvudkartan i STUP:ens kulturmiljöutredning, med bla. specificering av riksintresset för kulturmiljö.

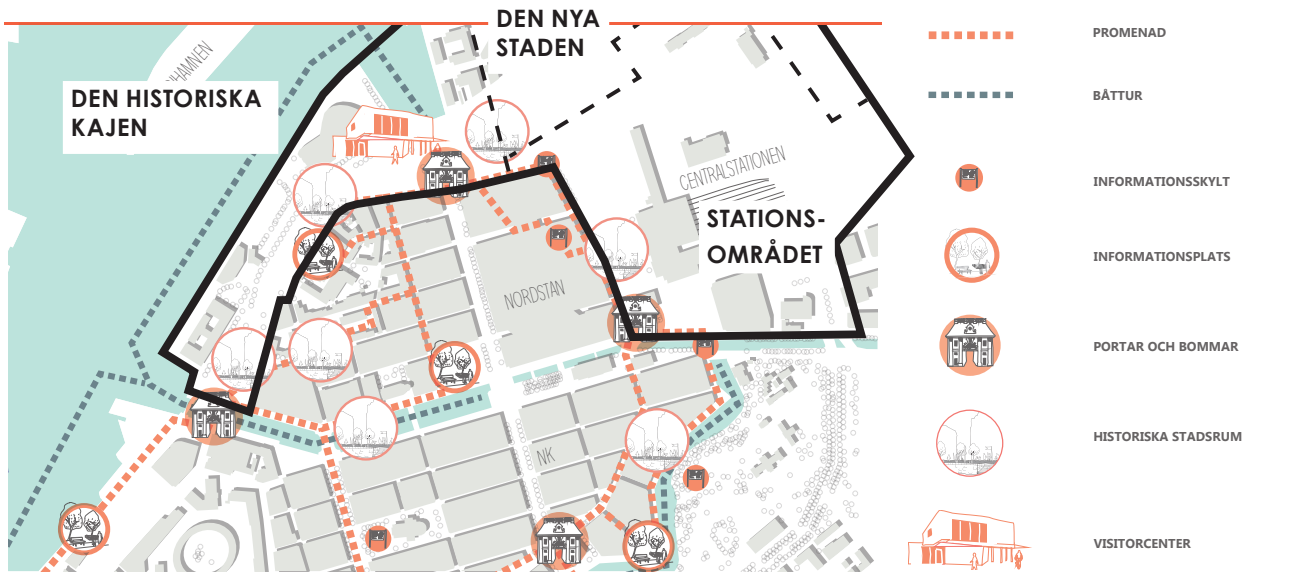

Karaktärsområdena på huvudkartan från utredningen Göteborg förstärkt.

GENERELLA RIKTLINJER

För hela Centralenområdet föreslås generella riktlinjer oavsett karaktärsområde. Dessa är:

● tillgänglighet ● vatten ● vegetation och grönska ● belysning ● konst ● småbyggnader och murar

TILLGÄNGLIGHET

I det trafikintensiva Centralenområdet bör särskild hänsyn tas till barn, äldre och personer med funktionsvariationer. Detta kan ske med hjälp av exempelvis ledstråk och materialval. Alla ska kunna vistas i en trafiksäker, trygg framkomlig och lättorienterad miljö. (Miniminivån på tillgänglighet till allmänna platser regleras i PBL 8 kap. och specificeras i Boverkets BFS 2011:5 ALM2). fokus läggas på viloplatser, tydliga övergångar vid korsningspunkter, ledstråk, och vid ramper och viadukter. De sistnämnda tenderar även upplevas som otrygga, särskilt kvälls- och nattetid.

Exempel på dålig tillgänglighet: uteservering i gångstråk.

Vid anläggning av tekniska åtgärder som älvkantskydd bör extra fokus ligga på tillgänglighet

Ledstråk vid hållplats på Stenpiren.

VATTEN

NÄRHET TILL ÄLVEN

Miljöerna vid älven ska tillgängliggöras för allmänheten. Det ska vara enkelt att veta var vattnet är och enkelt att förstå hur man tar sig dit. Kajkanterna längs kajstråket (se s. 20) ska erbjuda rekreativ kontakt med vattnet och utnyttjas som en resurs i dagvattenhantering, samt utformas för att öka den biologiska mångfalden i området.

DAGVATTEN

Dagvattenhantering på allmän plats bör utnyttjas för att skapa vattenupplevelser i det offentliga rummet. Gestaltningar som vattenrännor, skålningar och planteringar kan användas strategiskt för att samla, rena och leda dagvatten. Dagvattenfrågan hanteras översiktligt i *PM - överblick av dagvattenhantering i området kring centralstationen* (2018).

Teknisk lösning som gestaltning av offentliga rum: före och efter anläggning av dagvatten- och skyfallshantering i centrala Kalmar.

ÖVERSVÄMNINGAR: HÖGVATTEN & SKYFALL

Platsens normala funktion och användning ska ha företräde i gestaltningen. Genom att skapa en kontrollerad översvämningssituation minimeras risken för att områdets funktioner avstannar vid kraftiga regn.

Skyfalls- samt högvattenfrågan beskrivs i utredningen *Översvämningsrisker i Centralenområdet och Gullbergsvass* (2018).

Skissat högvattenskydd vid Packhuskajen (sittplatsen) och nybyggt skydd vid Norra Hamngatan (en diskret buckla i gatstenen).

FONTÄNER OCH TEKNISKA VATTENANLÄGGNINGAR

I första hand ska älv- och dagvatten användas för områdets vattenupplevelser. På enstaka platser där det finns särskilda skäl kan tekniska anläggningar användas. Fontäner, vattenspel och isbanor har höga krav på vattenkvalitet. De tekniska lösningarna måste vara robusta. Utformningen av anläggningen ska vara hållbar och enkel. Alla vattenanläggningar som uppmuntrar till vistelse ska förläggas i en trafiksäker miljö.

VEGETATION OCH GRÖNSKA

Göteborgs Stads mål är att bli en grön och nära storstad. Centralenområdet kommer att bebyggas med en tät och hög kvartersstruktur. När staden förtätas blir den gröna strukturen än viktigare, bland annat eftersom vår hälsa och vårt välbefinnande gynnas av gröna omgivningar.

EKOSYSTEMTJÄNSTER

De gröna miljöerna bidrar också med *ekosystemtjänster*. Ekosystemtjänster är nyttorna som gröna miljöer skapar för människor med avseende på miljö och på ekonomiska, sociala och kulturella värden. De delas vanligtvis in i fyra kategorier: understödjande, kulturella, reglerande och producerande ekosystemtjänster. Inom Centralenområdet bedöms de tre första vara särskilt viktiga:

UNDERSTÖDJANDE EKOSYSTEMTJÄNSTER
Bland annat biologisk mångfald. Det innebär ett varierat urval av träd- och buskarter för en robust miljö och en minskad risk för sjukdomsspridning.

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER
Primärt hälso- och fritidsfrämjande, estetiska och sociala ekosystemtjänster. Exempel på faktorer som främjar dessa tjänster är gröna miljöer för vila, lek och rekreation.

REGLERANDE EKOSYSTEMTJÄNSTER
Bland annat luftrenande, klimatreglerande, vattenrenande och -reglerande, bullerdämpande och koldioxidbindande ekosystemtjänster. Exempel är träd och övrig vegetation (renar luften) och öppna dagvattensystem med växter (renar dagvattnet).

De gröna strukturerna bidrar även, som nämnts, till utjämning av dagvattenflöden.

PARKER

Centralenområdets parker ska innehålla sociala och ekologiska funktioner som tillgodoser olika användargruppers behov. Parkerna bör ges olika karaktär och innehåll. Här ska finnas parker som vänder sig till målgrupper på såväl regional som lokal nivå. Gröna platser ska passa de som arbetar i området, besökare och boende över hela året. Grönytorna ska kunna tillgodose skolornas pedagogiska behov, ge plats för dagvattenhantering samt möjliggöra understödjande, kulturella och reglerande ekosystemtjänster. De är, således, ytkrävande.

VEGETATIONSELEMENT

Möjligheterna att använda vegetation och grönska beror på faktorer såsom utrymme ovan och under mark, sol-, vind- och skuggförhållanden samt platsens användning och karaktär.

I Centralenområdet ska en variation av vegetationselement eftersträvas. Om en prioritering mellan vegetationselement ändå krävs så ska det göras utifrån följande: 1) träd; 2) planteringsbäddar; och 3) klätterväxter.

1. TRÄD

Träd är oumbärliga ur vegetationssynpunkt. Variationen i storlek, utseende och karaktär, och robustheten över tid, gör att de kan fylla många funktioner i staden. I Centralenområdet avses trädkantade gator fungera som viktiga gröna länkar mellan områdets målpunkter. Sammanhängande alléer förstärker huvudstråkens riktning, skapar gröna visuella kopplingar, bryter upp storskaliga gaturum och skapar attraktiva vistelsezoner för fotgängare. En variation av arter är nödvändig för långsiktigt hållbara trädmiljöer.

Centralenområdet har ont om plats under jord. Dess underjordiska infrastruktur begränsar möjligheten att plantera träd. Det är därför viktigt att skapa goda förutsättningar för träd där det faktiskt är möjligt. Ledningspaket bör, där det är möjligt, förläggas i lägen där de gör minst påverkan på träden.

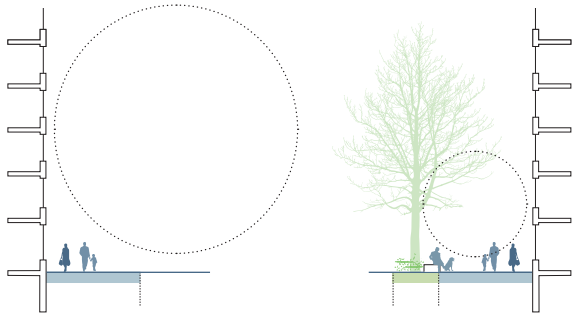

Gaturum utan träd *Gaturum med träd*

Gatuträd skapar känslan av mindre rum, en behaglig skala och en attraktiv vistelsemiljö, särskild i en tät höghusmiljö.

2. PLANTERINGSBÄDDAR

Grönska och vegetation ska utformas för att främja vistelse. Olika typer av planteringsbäddar skapar både karaktär och gott lokalklimat på platser och stråk. Där utrymmet är begränsat under jord men mer yta finns i marknivå kan upphöjda planteringsbäddar användas. Dessa ska innehålla en variation av växter med olika höjd, karaktär och blomningstid. Buskar och perenner hör hemma i dessa planteringar. Där det finns plats kan även små buskträd eller flerstammiga träd prövas.

Planteringsbäddarna ska vara tillräckligt stora för att kunna hålla kvar fukt under en rimlig tid, men tillräckligt små för att allmänheten inte ska använda dem som vistelseyta. Planteringsbäddarna kan med fördel kombineras med sittplatser.

3. KLÄTTERVÄXTER

På murar, väggar eller platser där växtutrymmet är mycket begränsat kan klätterväxter användas för att bidra till grönskan. Ställningar kan bära upp växterna för att öka volym eller höjd i stadsrummet. Året-runt-aspekten är avgörande: de flesta klätterväxter är gröna och fina på sommarhalvåret men är grå och bladlösa på vintern. Av denna anledning är det viktigt att variera olika typer av vegetation på samma plats.

Klätterväxter.

Val av vegetationsstrukturer och arter görs i samarbete med park- och naturförvaltningen i gestaltnings- och projekteringsskede.

Mikrogrönska i kompakt plantering skapar grönkänsla, fördröjer dagvatten och ger ett komfortabelt gatuklimat

Stadsträd och vertikal grönska visar vägen och kopplar samman gröna ytor

LOKALKLIMAT

Gestaltningen av Centralenområdets offentliga rum ska bidra till ett gott lokalklimat. Området består till stora delar av höga hus på hårdgjorda ytor. Negativa effekter av hög bebyggelse samt vindar från nordost och sydväst ska arbetas bort. Exempel på åtgärder är:

- ventilerande gatustråk och platser för att minska luftföroreningarna i de offentliga rummen.
- vistelseytor i vindskyddade zoner Lokala läskydd och vindbrytande vegetation, tex. träd, kan användas på vindutsatta platser.
- vistelseytor i zoner med goda förhållanden avseende dagsljus och direkt solljus.

BELYSNING

Ljus kan ge en plats trygghet, karaktär och identitet. Ljuset kan delas in i funktionsljus - ljus längs exempelvis gator, gångbanor och cykelvägar - och effektljus, som används för att särskilt belysa ett föremål, träd eller plats. Armaturer och ljussättning ska användas på ett konsekvent sätt i hela området

Områdesövergripande kan belysningsarmaturer och stolpar ansluta till befintlig utformning. (Se vidare *Stadsmiljöpolicyns* del *Stadens ljus*).

Ljussatt brygga – Akers brygge i Oslo

KONST

Konst i de offentliga rummen i Göteborg hanteras huvudsakligen av Göteborg Konst, en del av Göteborgs Stads kulturförvaltning. Därför ges här inga specifika riktlinjer för konst i Centralenområdet. Istället föreslås att en separat konstplan tas fram för att kartlägga behov och struktur för finansiering.

SMÅ BYGGNADER OCH MURAR

Centralenområdet kommer att innehålla ett stort antal små teknikbyggnader som servar underjordiska anläggningar, allmän plats och bostäder i området. Det blir viktigt att placera dessa rätt även upplevelsemässigt. En viktig utgångspunkt är att de placeras på ett sätt som gör att det inte uppstår ytor runt byggnaderna som upplevs som otrygga. Utformning och materialval ska vara genomtänkt och bidra till att varje byggnad smälter in i sitt sammanhang. Proportioner ska vara nätta och eleganta. Byggnaderna får gärna kläs med växtspaljéer eller gröna tak och med fördel kombineras med andra publika funktioner som toalett eller liknande.

Centralenområdet kommer även att innehålla många murar för att ta upp höjdskillnader från exempelvis ramper, broar och tunneltak. Murarna kommer att ha olika höjd och karaktär och måste också hanteras och gestaltas utifrån sitt sammanhang. Murar som dominerar platser och stråk på grund av höjd, längd och/eller läge bör ges en unik gestaltning som bidrar positivt till stadsrummets karaktär och till att minimera risken att muren som en teknisk nödvändighet blir dominerande. Växter, ljus och konst kan med fördel användas för detta ändamål.

Mindre murar, som inte riskerar att dominera den plats där de står, bör gestaltningsmässigt anpassas efter sitt sammanhang. Dessa bör byggas upp eller kläs med natursten.

Befintliga små byggnader längs packhuskajen

KARAKTÄRSOMRÅDE:

DEN HISTORISKA KAJEN

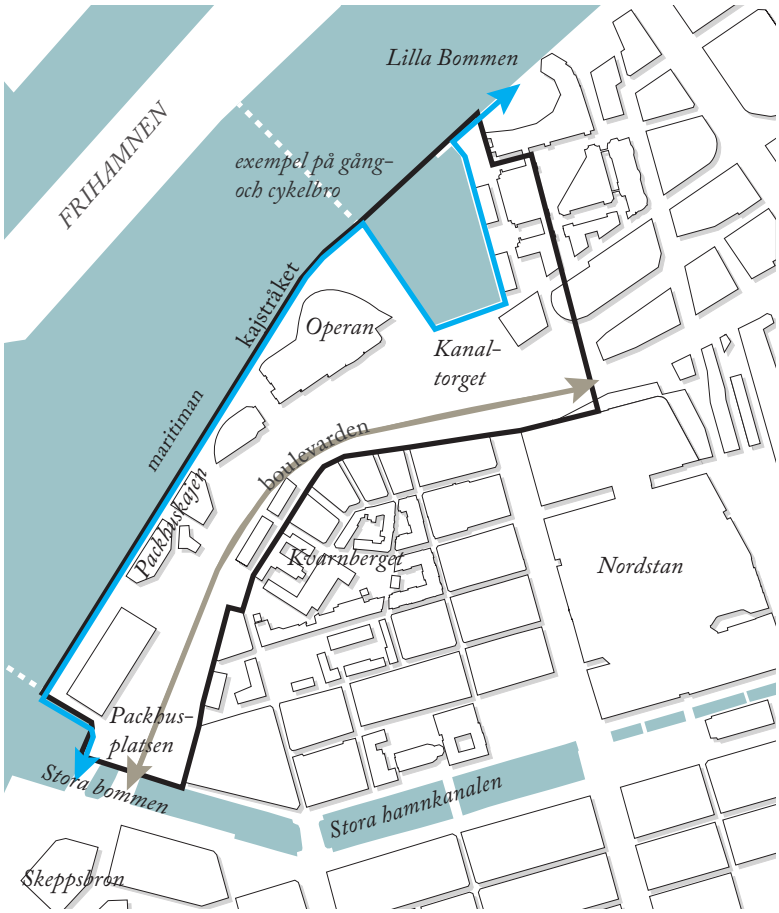

Karaktärsområdets avgränsning med kajstråket och boulevarden.

På gång i området, våren 2019. Till detta kommer den projekterade upprustningen av Packhuskajen, utvecklingen av Maritiman och småbåtshamnen, ev. gång- och cykelbro över älven, med mera.

Den historiska kajen avses bli ett område med nära vattenkontakt. Det ska vara attraktivt både för rörelse och vistelse, för såväl invånare och besökare. Identiteten präglas idag av kajens karaktärsfulla solitära byggnader, utblicken över älven och närheten till stadskärnans bebyggelse vid Kvarnbergets kant. Denna karaktär ska även fortsättningsvis prägla området.

Ett kajstråk kommer att förstärka de befintliga kvaliteterna och kantas av bristvaror som grönska och rekreativa miljöer. Innerstaden ska kunna nås via sömlösa övergångar på Boulevarden.

Den historiska kajen domineras av kulturmiljöhänsyn. Det ligger inom stadsmiljöpolicyns *Inom Vallgraven*. (Gestaltningen i projekteringen av upprustningen av Packhuskajen 2019 skedde huvudsakligen utifrån kulturmiljöhänsyn).

De offentliga rummen vid hållplatslägen gestaltas i samarbete med Västtrafik.

Nuvarande hovrätten, från 1920-talet.

Visualisering av ombyggnaden av Packhuskajen.

Eventuell framtida utbyggnad.

DEN HISTORISKA KAJEN **RIKTLINJER**

GOLV

Generellt ska markbeläggningar med stort inslag av naturstensmaterial användas inom karaktärsområdet. Utseende på ny sten ska ansluta till befintlig sten. Alla äldre markbeläggningar med natursten ska behållas och om möjligt kopplas ihop i ett större sammanhang. Följande markbeläggning föreslås på gator, torg och i parker:

GATOR

Asfalt på körbanor för bil och/eller blandtrafik samt på majoriteten av gång- och cykelbanorna längs Boulevarden.

Gatsten på gångbanor och granit på gångbanehällar samt kantsten i granit. Ramsten på breda gångbanor.

Ramsten och gångbanehällar i granit omgivet av smågatsten.

Granitplattor på gågator. Gångfartsområde med smågatsten och gångbanehällar.

Gågata i granit (Korsgatan).

Cykelstråk inordnas i gatans övriga gestaltning och anläggs med fördel i asfalt eller granit.

TORG

Torg och öppna platser inordnas i sitt sammanhang och marken ges en utformning som anpassas till platsens miljö med stort inslag av naturstensmaterial.

KAJER

Kajstråk föreslås utformas med granitskoning, ett tillgängligt gångstråk med gångbanehällar och gatsten. Avgränsning kan utgöras av granitpollare och kätting. Äldre markbeläggningar bevaras men kan med fördel kompletteras även med mjukare material såsom träkonstruktiorner eller vegetation.

PARKER

I parker används asfalt med gruskaraktär på gång- och cykelbanor och packat stenmjöl på flanörstråk.

Stenmjöl, gatsten och gångbanehällar vid Domkyrkan.

Nyrenoverad kaj vid Norra Hamngatan.

FÄRG

STOLPAR OCH METALLDETALJER

Standardkulör för möbler (metalldetaljer) och utrustning som belysnings- och skyltstolpar:

Mörk grafitgrå (NCS S 8500-N Glansvärde 40)

PAPPERSKORGAR

Standardkulörer för papperskorgar - mörk utsida och ljus invändig plåt:

Mörk grafitgrå (NCS S 8500-N Glansvärde 40)

Mellangrå (NCS S 4502-Y Glansvärde 40)

MASTER

Standardkulör för infrastrukturutrustning som belysnings- och kontaktledningsmaster:

Mellangrå (NCS S 4502-Y Glansvärde 40)

MÖBLER

Standardkulörer för möbler (trädetaljer):

Ljusgrå (NCS S 3502-Y Glansvärde 40)

Mörkgrön (NCS S 8010-G10Y Glansvärde 40)

BROAR

Standardkulörer för broar:

Mörk gulgrön (NCS S 7020-G50Y Glansvärde 40)

Ljus gulgrön (NCS S 4020-G70Y Glansvärde 40)

KARAKTÄRSOMRÅDE:
STATIONSOMRÅDET

På gång i området, våren 2019. Till detta kommer kommande plan för Bangårdsförbindelsen (gul pil).

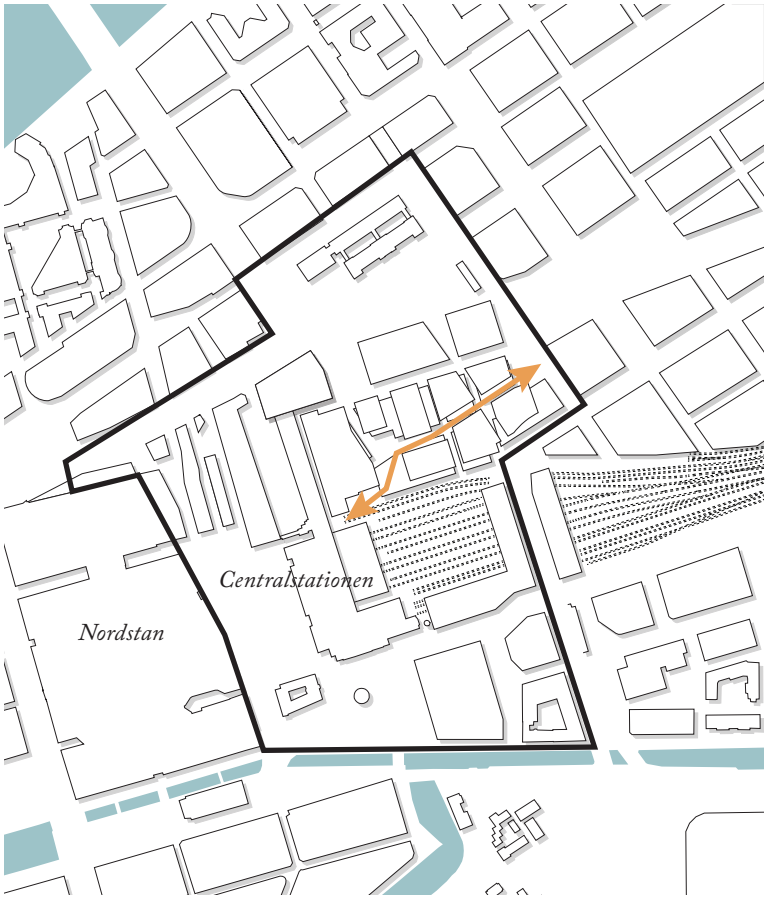

Karaktärsområdets avgränsning

Stationsområdet är idag huvudentré till centrala Göteborg. Den ska så förbli, samtidigt som området kommer att utvecklas till en innerstadsmiljö med hög tät bebyggelse och blandat innehåll. Det ska bli en stark målpunkt med nya stationsfunktioner, arbetsplatser, bostäder, park och stråk.

Området består idag huvudsakligen av trafikfunktioner som kan upplevas som barriärer. Vid gestaltning av de offentliga rummen är det därför extra viktigt att skapa miljöer som är trivsamma att röra sig och uppehålla sig i, både som individ och i stora flöden av fotgängare. Särskild vikt bör läggas vid att införa grönska och vegetation i området, något som idag saknas.

De offentliga rummen vid hållplatslägen gestaltas i samarbete med Västtrafik.

Centralstationens huvudbyggnad sedd från Nils Ericsonsplatsen respektive Drottningtorget.

Kanalen vid Drottningtorget

STATIONSOMRÅDET **RIKTLINJER**

GOLV

Generellt ska markbeläggningar med stort inslag av naturstensmaterial användas inom karaktärsområdet. Utseende på ny sten ska ansluta till befintlig sten. Alla äldre markbeläggningar med natursten ska behållas och om möjligt kopplas ihop i ett större sammanhang. Följande markbeläggning föreslås på gator, torg och i parker:

GATOR

Asfalt på körbanor för bil och/eller blandtrafik samt på gång- och cykelbanorna längs Boulevarden.

Gatsten på gångbanor och granit på gångbanehällar samt kantsten i granit. Ramsten på breda gångbanor.

Ramsten och gångbanehällar i granit omgivet av smågatsten.

Grå betongmarkplatta med kantsten i granit på gångbanor

Gångbaneplattor med smågatsten vid fasad (Centralen).

Cykelstråk inordnas i gatans övriga gestaltning.

TORG

Torg och öppna platser inordnas i sitt sammanhang och marken ges en utformning som anpassas till platsens miljö med stort inslag av naturstensmaterial.

KAJER

Kajstråk föreslås utformas med granitskoning, ett tillgängligt gångstråk med gångbanehällar och gatsten. Avgränsning kan utgöras av granitpollare och kätting. Äldre markbeläggningar bevaras men kan med fördel kompletteras även med mjukare material såsom träkonstruktiorner eller vegetation

PARKER

I parker används asfalt med gruskaraktär på gång- och cykelbanor och packat stenmjöl på flanörstråk.

Stenmjöl, gatsten och gångbanehällar vid Domkyrkan.

Nyrenoverad kaj vid Norra Hamngatan.

FÄRGER

STOLPAR OCH METALLDETALJER

Standardkulör för möbler (metalldetaljer) och utrustning som belysnings- och skyltstolpar:

Mörk grafitgrå (NCS S 8500-N Glansvärde 40)

PAPPERSKORGAR

Standardkulörer för papperskorgar - mörk utsida och ljus invändig plåt:

Mörk grafitgrå (NCS S 8500-N Glansvärde 40)

Mellangrå (NCS S 4502-Y Glansvärde 40)

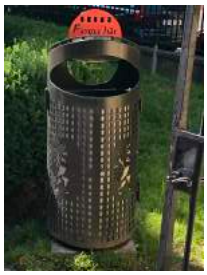

MASTER

Standardkulör för infrastrukturutrustning som belysnings- och kontaktledningsmaster:

Mellangrå (NCS S 4502-Y Glansvärde 40)

MÖBLER

Standardkulörer för möbler (trädetaljer):

Ljusgrå (NCS S 3502-Y Glansvärde 40)

Mörkgrön (NCS S 8010-G10Y Glansvärde 40)

Engelskt röd (NCS S 6030-Y80R Glansvärde 40)

BROAR

Standardkulörer för broar:

Mörk gulgrön (NCS S 7020-G50Y Glansvärde 40)

Ljus gulgrön (NCS S 4020-G70Y Glansvärde 40)

KARAKTÄRSOMRÅDE:

DEN NYA STADEN

På gång i området, våren 2019.

Karaktärsområdets avgränsning

Den nya staden avses bli en integrerad del av Centralenområdets täta innerstad. I området finns idag i huvudsak stora infrastrukturanläggningar, kontor, småindustri och handel. Ambitionen är att komplettera området med fler olika funktioner och ytterligare bebyggelse. De offentliga rummen kommer i huvudsak att bestå av stråk och torgliknande platsbildningar.

Integreringen med resten av staden underlättas av överdäckningen av E45. Den blir ett steg i sammanvävningen av Lilla bommen i väst och området kring gamla Tobaksmonopolets byggnad Pagoden, ett av områdets arkitektur- och industrihistoriskt intressanta hus. Förutom den historiska kopplingen så ska även närheten till vattnes förstärkas, till exempel i och med kajstråket och kajparken. Området kräver även tillskott av grönska: de många underjordiska anläggningarna ställer krav på att traditionell vegetation kompletteras med andra typer av grönska. Exempelvis kan fasader förses med vertikal grönska och vegetation medan okonventionella planteringsmetoder och strukturer testas på allmän plats.

Befintlig kajmiljö med Pagodens karakteristiska siluett

Vy mot Läppstiftet och bron

DEN NYA STADEN **RIKTLINJER**

GOLV

Alla äldre markbeläggningar med natursten ska behållas och om möjligt kopplas ihop i ett större sammanhang. I övrigt föreslås följande markbeläggning på torg, gator och i parker:

GATOR

Asfalt på körbanor för bil och/eller blandtrafik, samt på gång- och cykelbanorna längs Boulevarden.

Grå betongmarkplatta med kantsten i granit på gångbanor på bostadsgator, samt smågatsten in mot husfasad.

Gångbaneplattor med smågatsten vid fasad (Centralen).

Cykelstråk inordnas i gatans övriga gestaltning.

TORG

Torg och öppna platser inordnas i sitt sammanhang och marken ges en utformning som anpassas till platsens miljö.

KAJER

Kajstråk föreslås utformas med granitskoning, ett tillgängligt gångstråk med gångbanehällar och gatsten. Avgränsning kan utgöras av granitpollare och kätting. Äldre markbeläggningar bevaras men kan med fördel kompletteras även med mjukare material såsom träkonstruktiorner eller vegetation.

PARKER

I parker används asfalt med gruskaraktär på gång- och cykelbanor och packat stenmjöl på flanörstråk.

Stenmjöl, gatsten och gångbanehällar vid Domkyrkan.

Kajen öster om bron: under asfalten finns smågatstenen.

FÄRG

Möbler (metalldetaljer) och utrustning som belysnings- och skyltstolpar ska ha en kulör som kontrasterar mot de andra karaktärsområdena. Kulören får gärna vara unik för Den nya staden.

PAPPERSKORGAR

Standardkulörer för papperskorgar - mörk utsida och ljus invändig plåt:

Mörk grafitgrå (NCS S 8500-N Glansvärde 40)

Mellangrå (NCS S 4502-Y Glansvärde 40)

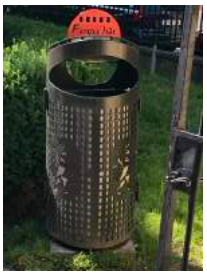

MASTER

Standardkulör för infrastrukturutrustning som belysnings- och kontaktledningsmaster:

Mellangrå (NCS S 4502-Y Glansvärde 40)

MÖBLER

Standardkulörer för möbler (trädetaljer):

Engelskt röd (NCS S 6030- Y80R Glansvärde 40)

BROAR

Standardkulörer för broar:

Mörk gulgrön (NCS S 7020-G50Y Glansvärde 40)

Ljus gulgrön (NCS S 4020-G70Y Glansvärde 40)

KARAKTÄRSOMRÅDEN: BESKRIVNING AV

VIKTIGA PLATSER OCH STRÅK

Översiktskarta som visar viktiga stråk, platser och parker inom Centralenområdet

Ett antal stråk, platser och parker har särskild betydelse i Centralenområdet. Dessa beskrivs därför mer ingående i följande avsnitt.

STRÅK, PLATSER OCH PARKER AV SÄRSKILD BETYDELSE I CENTRALENOMRÅDET*:

ÖVERGRIPANDE

1. Boulevarden
2. Kajstråket och kajparken

DEN HISTORISKA KAJEN

3. Packhusplatsen
4. Kanaltorget

STATIONSOMRÅDET

5. Nils Ericsonsplatsen
6. Drottningtorget
7. Bergslagsparken
8. Torg vid mittuppgången
9. Stråket Nils Ericsonsplatsen – Gullbergsvass

DEN NYA STADEN

10. Stråket Nils Ericsonsplatsen – Lilla Bommens kajtorg
11. Stadstjänaregatan
12. Kämpegatan
13. Östra Stationstorget

* vissa benämningar är arbetsnamn.

ÖVERGRIPANDE 1. BOULEVARDEN

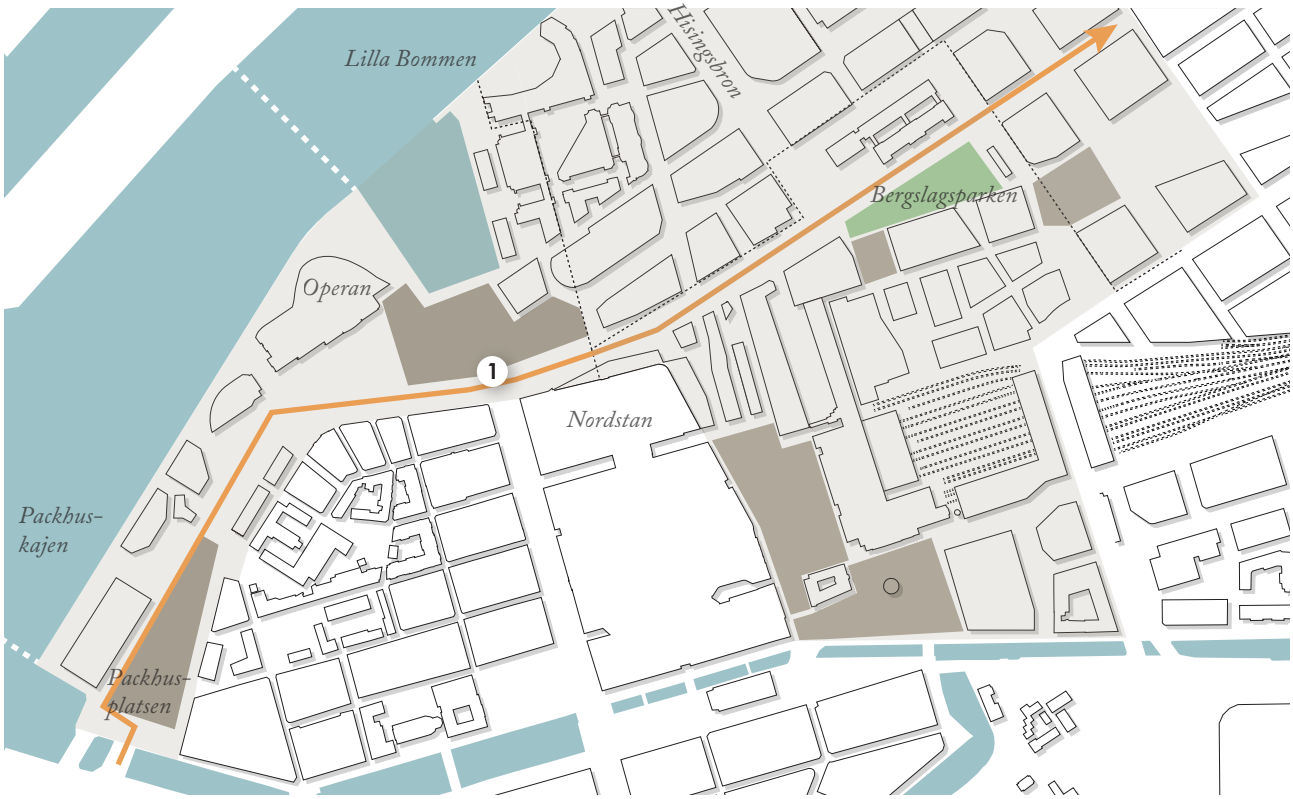

BESKRIVNING

Boulevarden som helhet planeras bli ryggraden i den öst-västliga kopplingen mellan Skeppsbron och Gullbergsvass. Västra delen av Boulevarden avses bli ett stadsdelsövergripande huvudstråk för gång-, cykel- och kollektivtrafik. Den västra delen av Boulevarden sträcker sig från Stora Bommen till Lilla Bommen. Den östra delen av Boulevarden sträcker sig från Lilla Bommen till Gullbergsvass.

Boulevarden föreslås till så stor del som möjligt bli trädkantad. Den blir områdets dominerande grönstruktur. Den planeras bli ett viktigt kollektivtrafikstråk, huvud- eller pendelcykelstråk och aktivt stråk för fotgängare. Boulevarden har potential att bli ett särpräglat stråk med liv och rörelse.

Grön möbleringszon separerar gående och cyklister från biltrafik

FUNKTIONSKRAV OCH UTFORMNING

Stråket ska möjliggöra rekreation och möten. Det bör utformas med breda gångbanor för att främja flexibel användning. Därmed kan attraktiva lägen för exempelvis uteserveringar tas tillvara och små gröna mötesplatser skapas.

Boulevarden bör ges en grön karaktär med hjälp av ett variationsrikt artval och klimatreglerande vegetation. Gångbanor och cykelbanor åtskiljs från övriga körfälten med trädrader och vegetation. Dessa bidrar till en gatumiljö som upplevs som attraktiv av fotgängare och cyklister. Boulevarden bör erbjuda ekosystemtjänster i form av planteringar med möjlighet att ta hand om dagvatten, och ha en trivsamt grön karaktär. Under boulevarden planeras bitvis västlänkentunneln och stora ledningar. Vilken typ av grönska eller vilka tekniska funktioner som är lämpliga i dessa lägen behöver studeras närmare. Här kan en korsningsbar och grön möbleringszon vara ett alternativ.

Den barriäreffekt som stråket riskerar att få ska motverkas genom goda korsningsmöjligheter för fotgängare och cyklister.

Boulevardens gestaltning ska vara överordnad platserna längs denna. Hänsyn bör tas till befintliga funktioner och historiska aspekter.

Sammanfattning:

- del av huvudstråket till Gullbergsvass
- många gröna inslag (trivsel, ekosystemtjänster)
- många möjligheter att korsa boulevarden

EXEMPEL BOULEVARDSEKTIONER VÄSTER - SKISSER

Exakta sektioner sätts i detaljplanearbete (inklusive tekniska ytbehov, angöringsytor, mm.).

Exempel: sektion 1:250 med separata körfält för kollektivtrafik, 38-40 m. Bil- och cykelparkering mellan träd i ytan mellan bil- och gång- och cykelgata. Trottoaren kan även fungera som angöringsyta i förekommande fall (se detaljplanearbetena).

ÖVERGRIPANDE 2. KAJSTRÅKET OCH KAJPARKEN

BESKRIVNING

Kajstråket är en del av en längre promenad mellan Masthuggskajen och Gullbergsvass. Västra delen av kajstråket avses bli ett rekreativt fotgängarstråk. Det har potential att bli ett regionalt besöksstråk. Även östra delen tänks bli ett rekreativt stråk för fotgängare, men kan bli aktuellt även för cykel och bil.

Kajstråket bör kantas av grönska. Fickparker och mindre platser med vegetation kan samspela med kajpromenaden. I höjd med Kämpegatan föreslås Kajparken. Den ska bli en plats för grönska och vistelse för olika åldrar. Olika slags allmänna platser kan ge möjlighet att komma nära älven. Målpunkter kan vara såväl fartyg och restauranger som kajen själv.

Kajstråket ska samspela med de karaktärsfulla solitära byggnaderna, som liksom stråket i övrigt har en stark historiska prägel.

Sammanfattning:

- fotgängarstråk med grönska, cykel och bil i öst
- besöksstråk (västra delen även regionalt intressant
- fokus på lek, vila, umgänge, till exempel i Kajparken

FUNKTIONSKRAV OCH UTFORMNING

Kajstråket ska möjliggöra rörelse, lek, vila och umgänge. Det ska utformas så att det blir en sammanhängande sträcka med varierande rumslighet och platser för just lek, vila och umgänge. Läget ska tas tillvara, exempelvis genom att det ges utrymme för bad, båtar och flytande strukturer så som pontoner och liknande.

Utmed stråket är det viktigt med småskalighet och rumsskapande vegetation som främjar biologisk mångfald. Stråket bör ges en rekreativ karaktär med läskapande strukturer, parker och platser som samspelar med älven.

Vid utformning av stråket ska hänsyn tas till historiska aspekter.

Kajparken ska möjliggöra umgänge, lek och vila. Den ska erbjuda lugn och ro, utsikt och mindre ytor för aktiviteter. Den bör till stor del vara grönyta, med rumsskapande vegetation som främjar biologisk mångfald, karaktärsfulla markmaterial, rumslig topografi, mjuk grönska och god kontakt med vattnet. Vattenkontakten bör i sig innebära kopplingar till båtar och fartyg samt en framtida möjlighet till bad.

INDELNING AV KAJSTRÅKET

Kajstråket föreslås delas in i 4-5 avsnitt. Den redan projekterade Packhuskajen blir första delen, följt av (2) småbåtshamnen och (3) Lilla bommen fram till Vikingsgatan. Gullbergskajen blir del 4. (Kajen i Gullbergsvass kan ses som en femte del).

Nedan visas befintliga variationer i markbeläggning och kajmurar längs stråket.

Exempel på kajernas markbeläggning:

Packhuskajen (projekterings-skiss, avsnitt 1).

Övergång mellan torg och gångbana (avsnitt 2, Lilla bommens torg).

Gångbana i smågatsten omgivet av storgatsten i (avsnitt 3, vid Läppstiftet).

Gullbergskajen: smågatsten och asfalt i avsnitt 4.

Smågatsten, asfalt och spår i avsnitt 4 (Gullbergskajen).

Drömmarnas kaj i Gullbergsvass. (Avsnitt 5).

Exempel på befintliga kajmurar:

Vid småbåtshamnen (avsnitt 2, Lilla bommens torg).

Vid barken Viking (avsnitt 2, Lilla bommens torg).

Vid Läppstiftet (avsnitt 3, Lilla bommens

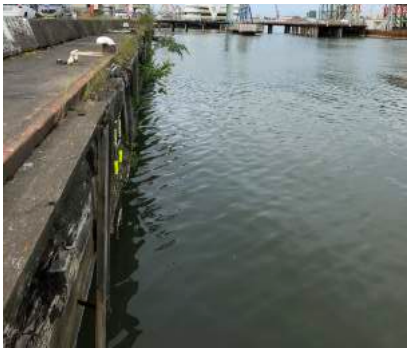

Gullbergskajen, i höjd med Kilsgatan (avsnitt 4).

Gullbergskajen (sedd ovanifrån), i höjd med Kämpegatan (avsnitt 4).

Gullbergskajen, i höjd med Torsgatan (avsnitt 4).

DEN HISTORISKA KAJEN 3. PACKHUSPLATSEN

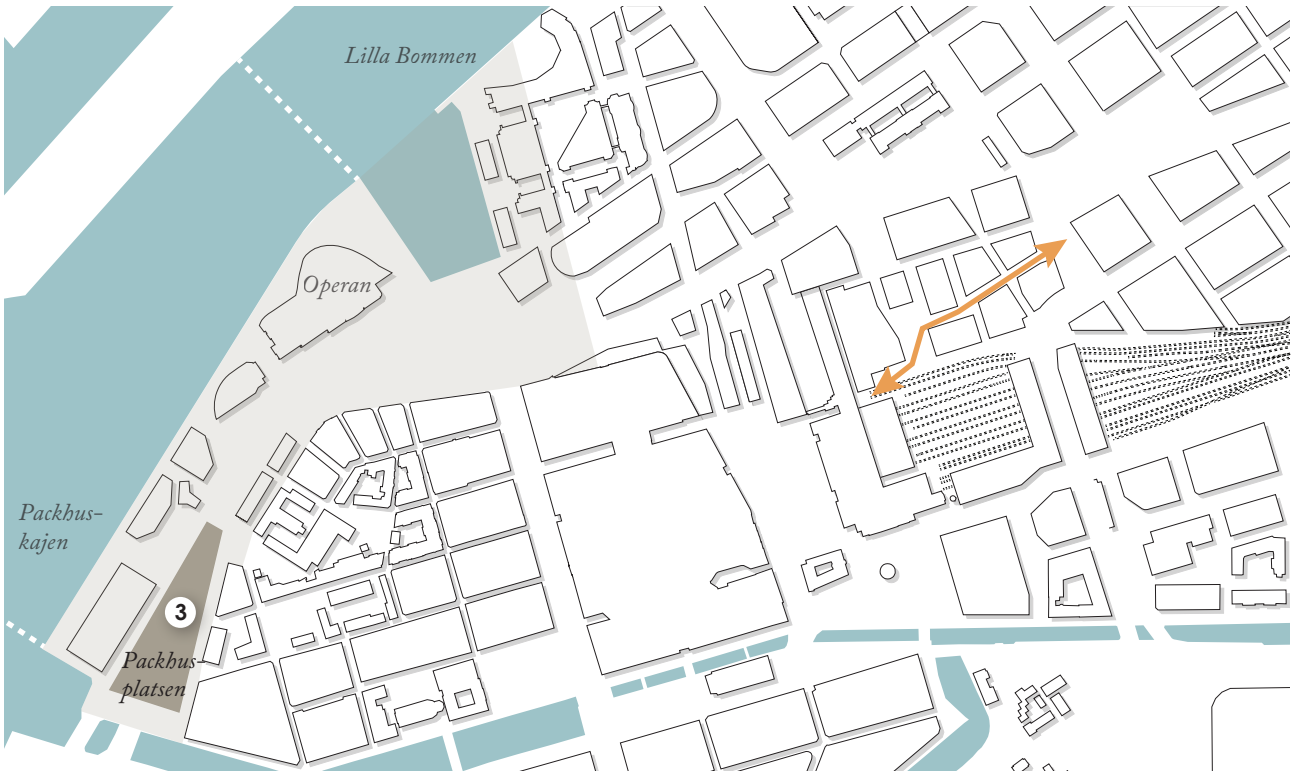

BESKRIVNING

Packhusplatsen avses bli en mötesplats för boende och verksamma i närområdet. Här ska finnas möjlighet till lek, vila och rekreation. Platsens öppna ytor föreslås ges en flexibel användning som gör att de kan användas både till vardags och till fest.

Genom att ta tillvara platsens rika historia har Packhusplatsen också potential att bli en unik målpunkt i Göteborg, för såväl stadens invånare som besökare. Platsens historia kan exempelvis synliggöras genom nya utåtriktade verksamheter.

Trafikskyddad vistelse i Kungsträdgården, Stockholm

FUNKTIONSKRAV OCH UTFORMNING

Packhusplatsen ska möjliggöra umgänge och lek. Den ska rymma ytor med vistelsekvaliteter för fotgängare, karaktärsfull och rumsskapande vegetation och ha god vattenkontakt. Platsens har gott solläge, vilket ska tas tillvara.

Förutom god framkomlighet för kollektivtrafik ska det finnas utrymme för cykelstråk och biltrafik. Med anledning av detta behöver platsen utformas så att trafikytorna effektiviseras med hänsyn till boulevarden.

Platsen är ett viktigt komplement till omkringliggande områden som planeras för en tät och hög bebyggelse. I den fortsatta planeringen kan dock bebyggelse komma att prövas här förutsatt att de speciella kvaliteterna och möjligheterna som rekreativ allmän plats tas till vara.

Vid utformning av stråket ska hänsyn tas till platsens kulturhistoriska värden. Dessa kan lyftas fram genom exempelvis materialval och konst som lekbara, historiskt förankrade skulpturer, förutom de åtgärder som föreslås i STUP:ens kulturmiljöutredningar.

Sammanfattning:

- flexibel mötesplats för närområdet och besökare
- fokus på lek, vila, umgänge
- förhållandet till trafikytorna är avgörande

DEN HISTORISKA KAJEN 4. KANALTORGET

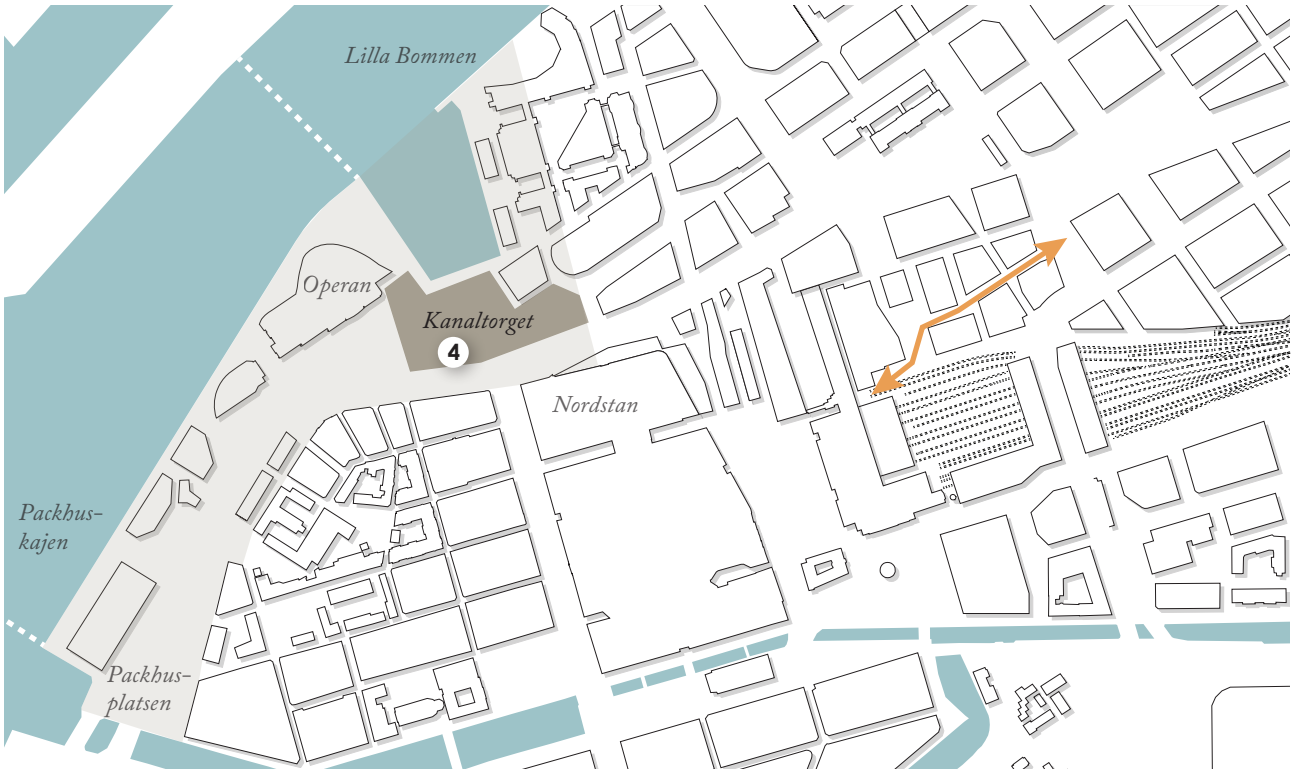

BESKRIVNING

Kanaltorget är en viktig och etablerad yta för barn och unga. Kanaltorget avses bli en tillåtande och aktiv plats med god vattenkontakt. Det bör ge utrymme för evenemang och aktiviteter med inriktning på barn och ungdomar. De närmaste åren är dock torget ianspråkstaget som byggarbetsplats för Västlänken.

Kanaltorget ligger i norra änden av paradaxeln från Götaplatsen till Göteborgsoperan. För att åstadkomma en genuin vattenkontakt kan en del av torget trappas ned mot vattnet. Cykelstråket kan bli en del av ett pendelcykelstråk med stora flöden, dock med lägre hastighet över torget.

Den nya hållplatsen för kollektivtrafik söder om Kanaltorget kommer att ligga på ett svagt lutande plan på en av Hisingsbrons ramper. För att hantera skillnaderna i marknivå mellan Kanaltorget och kringliggande områden kommer ytan mellan Nordstan och hållplatsen behöva gestaltas med stor omsorg.

På hamnbassängens västra sida kan det komma att bli en gång- och cykelkoppling till Frihamnen.

Sammanfattning:

- fokus på barn och unga
- ena änden av paradaxeln Götaplatsen - operan
- god kontakt med vattnet och kajstråket

FUNKTIONSKRAV OCH UTFORMNING

Kanaltorget ska möjliggöra aktivitet, vila, umgänge och lek. Kopplingen till kajstråket ska vara tydlig. Ytan framför operan kan ge utrymme för bollspel, picknick och lek. För att bli ändamålsenlig och inte inbjuda till genande trafik bör den avgränsas från omgivande ytor.

Funktionskrav och utformning av en eventuell älvtrappa och hållplats behöver studeras närmare i samråd med Västtrafik. Detta för att säkerställa en enhetlig lösning för gräns mellan hållplats och gata/torg. Kanaltorget kan med fördel förses med effektfull och upplevelserik belysning och möblering som uppmuntrar till lek.

Platsen ska också förses med rumsskapande vegetation, bland annat i form av grönt golv. Vattenytan bör hanteras som en del av torget, en plats där staden möter vattnet.

Vid utformning av platsen bör hänsyn tas till historiska aspekter som ska lyftas fram och förstärkas där det är möjligt.

Exempel på upphöjd gräsplan – Islands Brygge, Köpenhamn

Exempel på vistelseyta med gröna inslag

Exempel på park vid vatten

Visionsbild Kanaltorget med spårvagnshållplatsen

Visionsbild av föeslagen älvtrappa

STATIONSOMRÅDET 5. NILS ERICSONSPLATSEN

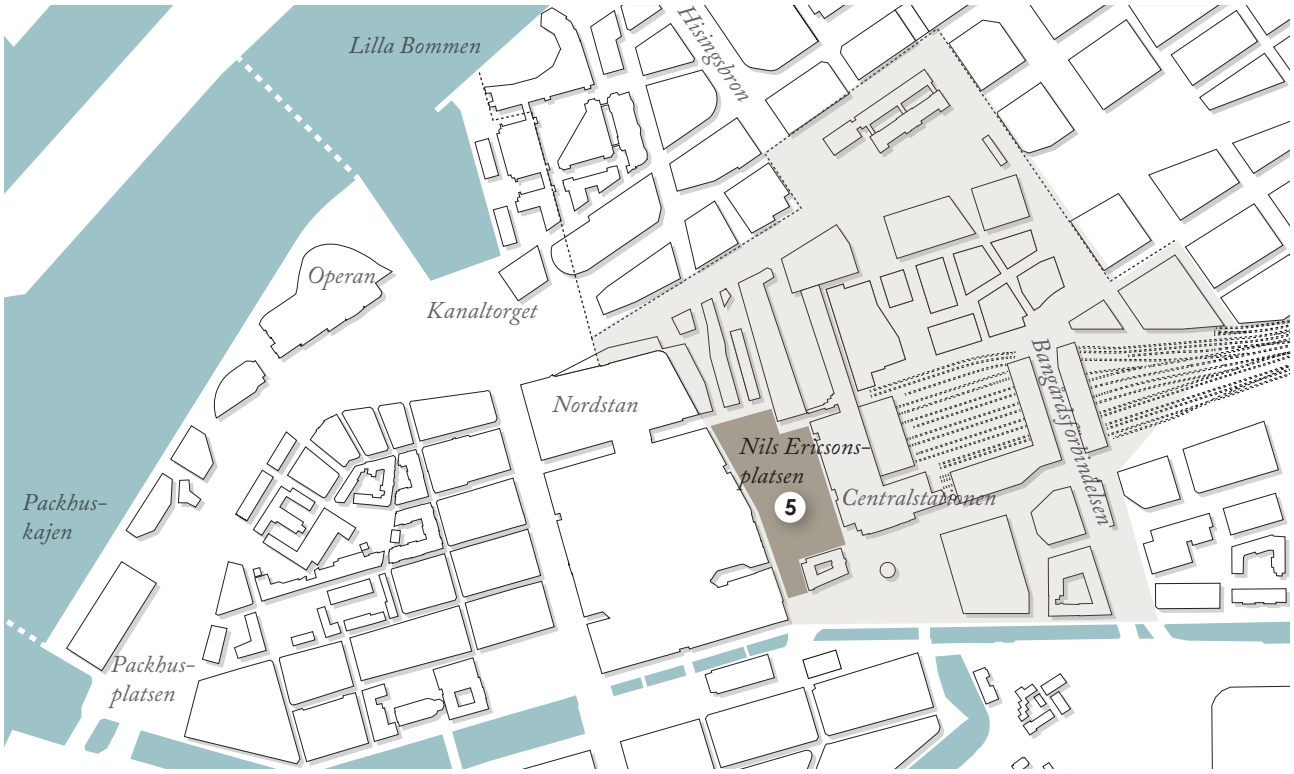

BESKRIVNING

Nils Ericsonsplatsen är en av de viktigaste entréplatserna till Göteborg. Mängder av människor passerar varje dag på väg mellan Centralstationen eller Nils Ericsonsterminalen och staden. Den är många besökares första möte med Göteborg. Nils Ericsonsplatsen bör vara en välkomnande, stilig, tydlig och trygg plats som är lätt att orientera sig på.

Platsen avses avlastas från trafik genom Bangårdsförbindelsen. Angöringsmöjlighet till platsen planeras finnas för behörig biltrafik.

Hållplatsskiss, våren 2019.

FUNKTIONSKRAV OCH UTFORMNING

Nils Ericsonsplatsen behöver rymma rörelse, vistelse och många olika funktioner. Det ska finnas sittplatser för både kollektivtrafikresenärer och för andra besökare. Det ska också finnas plats för lek, umgänge och vila och upplevelser som får förbipasserande att stanna till. Samtidigt ska det finnas utrymme för såväl fotgängarflöden som kollektivtrafik.

Längs Centralstationens västfasad finns möjligheter att integrera levande vatten i stadsmiljön. Detta skulle berika och stärka vistelsekvaliteterna på platsen.

Hållplatsens gestaltning bör, i samarbete med Västtrafik, integreras i torgets gestaltning.

Platsen ska förses med rumsskapande vegetation som bidrar till att hålla nere skalan och som skapar attraktiva miljöer för vistelse, vila och väntan. Den bör också förses med en robust markbeläggning som håller samman torget.

Vid utformning av platsen bör hänsyn tas till historiska aspekter.

Sammanfattning:

- en entréplats till staden
- såväl rörelse- som vistelseytor
- välkomnande, stilig, tydlig, trygg, lättorienterad

STATIONSOMRÅDET 6. DROTTNINGTORGET

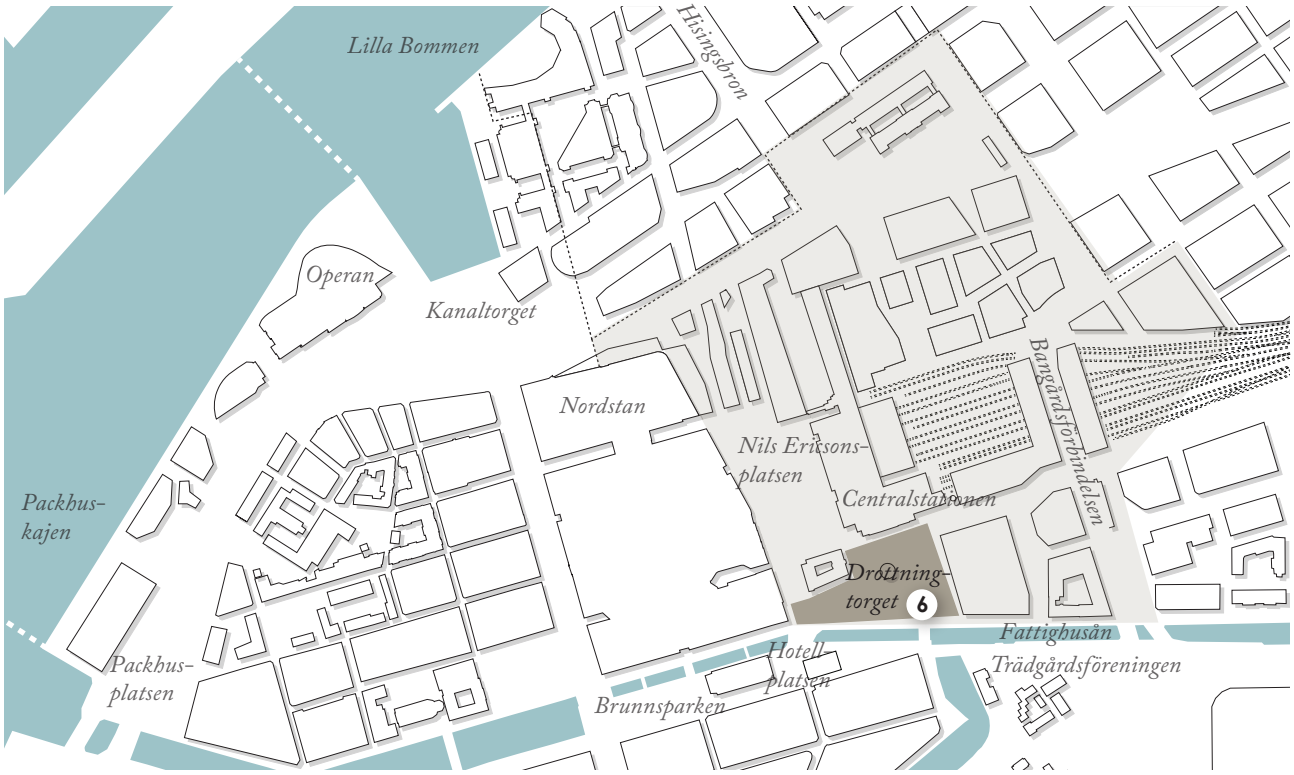

BESKRIVNING

Drottningtorget är idag Göteborgs entréplats. Det historiska torget med koppling till järnvägen ramas in av kulturhistoriska byggnader som hotell Eggers, Centralstationen och det gamla posthuset. Det gränsar också till Fattighusån.

Torget är representativt och monumentalt och präglas av solitärbyggnader med tydlig horisontell siluett, höga arkitektoniska anspråk, gedigna material och dämpad färgskala. Fattighusåns möte med Vallgraven och Stora Hamnkanalen är avgörande för förståelsen av stadens befästningsverk och transportsystem. Ån har en välbevarad utformning med kajskoning, trappor, lindar och platta kanalbroar.

Torget kommer att avlastas från biltrafik genom den planerade Bangårdsviadukten. Torget påverkas också av de planerade omläggningarna av spårvägen.

Kanalmiljö med vistelsekvalitet samt Fattighusån.

FUNKTIONSKRAV OCH UTFORMNING

Drottningtorget kommer till större delen att bli ett resenärstorg. Torget ska möjliggöra flöden, men även rymma många platser att mötas och stanna upp på. Mötesplatserna bör gestaltas så att de får en egen karaktär och bildar mindre rum i det stora rummet som hela torget utgör. På så sätt ges torget en mänskligare skala.

Torget föreslås få en grönare karaktär. Även detta bidrar till en mänskligare skala och ett gott lokalklimat, det synliggör årstidsväxlingar och erbjuder ett trivsamt stadsrum. Detta bör göras bland annat genom nya stadsträd. Belysning och möbler bör väljas med omsorg.

Torget bör utformas så att det skapas sköna sollägen och god vattenkontakt. Kopplingen till Hotellplatsen vid Östra Larmgatan bör förbättras. En tydlig grön koppling till Trädgårdsföreningen bör upprättas. Även Vallgravsstråket bör förbättras.

Vid utformning av platsen bör hänsyn tas till historiska aspekter.

Sammanfattning:

- representativ, historisk entréplats till staden
- resenärstorg med paus- och mötesplatser
- koppling till Hotellplatsen, Trädgårdsföreningen och vattnet i söder.

STATIONSOMRÅDET 7. BERGSLAGSPARKEN

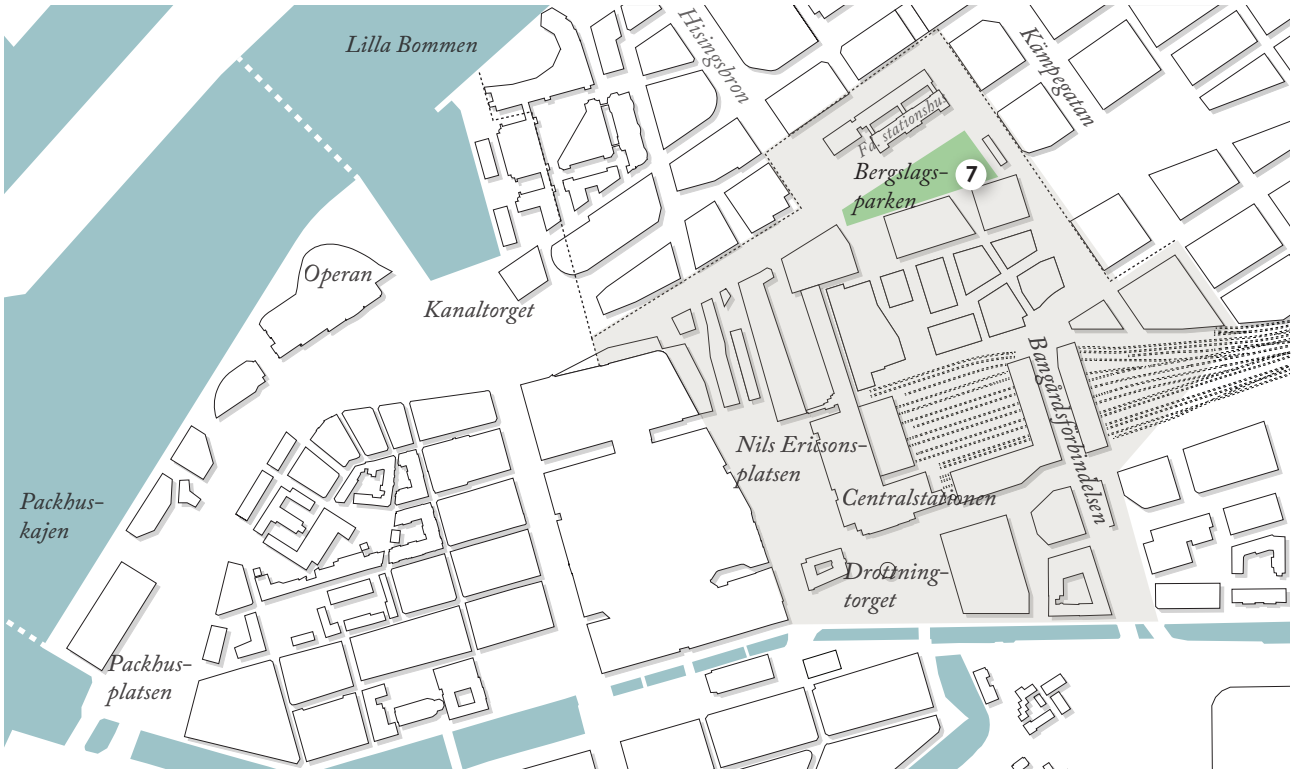

BESKRIVNING

Bergslagsparken avses bli ett blågrönt parkrum med urban och rekreativ karaktär. Det bör vara en plats för resenärer och besökare likväl som för boende och verksamma i området. Den har potential att fungera som en grön lunga.

Mot söder bildar den nya stationsbebyggelsen för Västlänken parkens väggar. Parkens samspel med bebyggelsen är av stor betydelse för dess karaktär. På torgets norra sida passerar Boulevarden med kollektivtrafik och cykel- och gångtrafik. Utmed före detta Bergslagsbanans stationshus planeras en ny hållplats.

FUNKTIONSKRAV OCH UTFORMNING

Bergslagsparken ska möjliggöra rekreation, lek, vila och umgänge. Den bör utformas så att det skapas formstarka, lekfulla och frodiga ytor. Parken bör också kunna hantera en viss mängd dagvatten och skyfall.

Parkens befintliga grönska föreslås bevaras och kompletteras med ny karaktärsfull och säregen vegetation.

Parken har nivåskillnader i relation till omgivningen i öster och söder. Dessa kan hanteras med exempelvis trappor eller sluttande gräsytor.

Sammanfattning:

- park för såväl boende/arbetande som besökare
- bevara och komplettera i samspel med bebyggelsen
- rekreation, lek, vila, umgänge, viss regnhantering

Rekreativa och gröna rum för boende och besökare

Exempel på formstark dagvattenhantering – raingardens i Nanterre

STATIONSOMRÅDET 8. TORG VID MITTUPPGÅNGEN

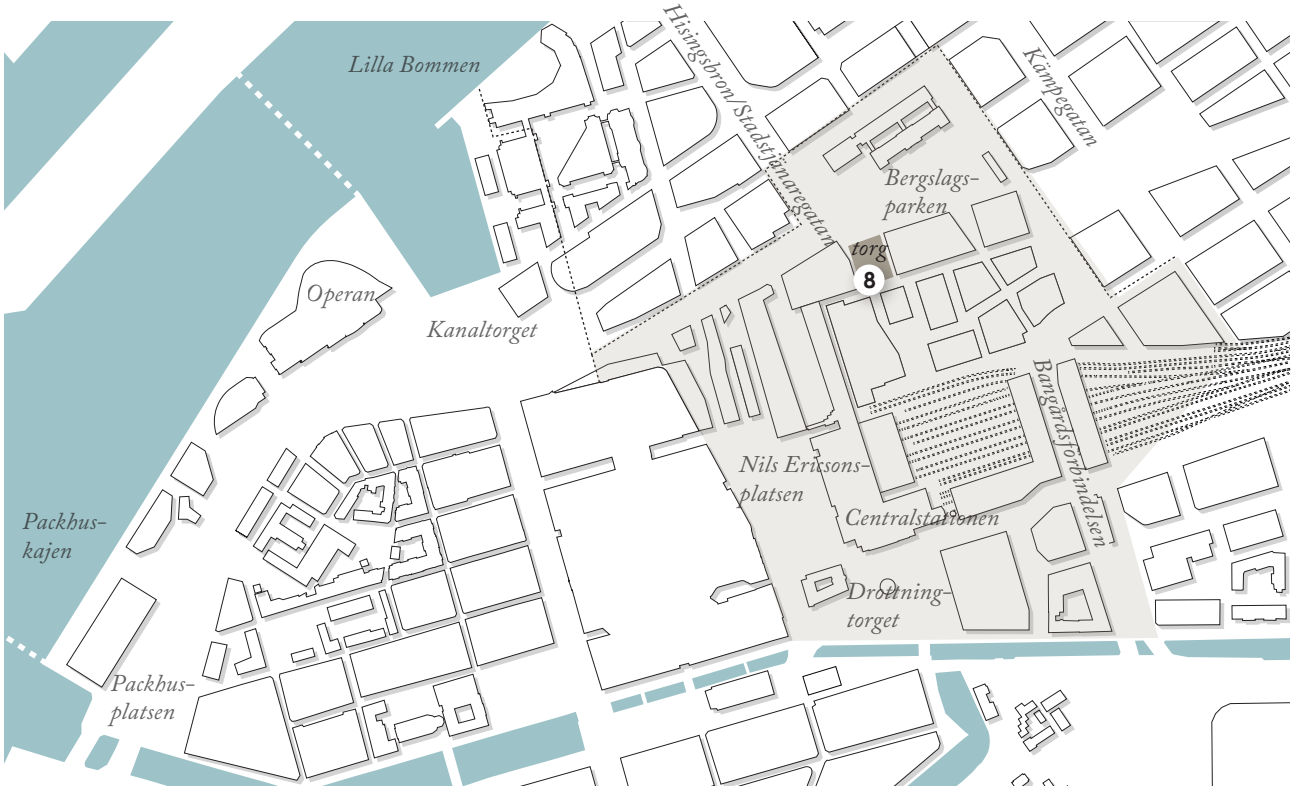

BESKRIVNING

Torget vid Västlänkens mittuppgång avses forma en dynamisk framsida till Centralstationen. Torget blir den norra huvudentrén till stationsområdet och föreslås bli östra stationsområdets plats för urbant häng, en träffpunkt och en väntplats.

I anslutning till torget samanstrålar två stora gator Hisingsbron/Stadstjäneregatan och Boulevarden

.

Exempel på flexibla sittplatser

FUNKTIONSKRAV OCH UTFORMNING

Torget ska möjliggöra både flöden och vistelse. En stor mängd människor kommer att passera och god framkomlighet blir därför viktig. Här kommer också många resenärer att vänta, och det behöver därför finnas ytor som är behagliga att vistas på dygnet runt.

Torget bör utformas så att det stärker karaktären på byggnaden till Västlänkens mittuppgång. En gemensam karaktär på byggnaden och torget bör eftersträvas. Torget bör utformas så att det blir tydligt och vägledande och samtidigt en sömlös övergång till kringliggande stadsrum.

Torget föreslås delas in i zoner. Några metoder är rumsskapande vegetation och belysning samt vilomöbler i robusta och exklusiva markmaterial. Vilomöblerna bör erbjuda olika sittmöjligheter, både för grupper och för enskilda. Grönska bör bli en viktig del av torgets vistelsekvaliteter.

Cykelparkeringar kommer antingen att arrangeras på torget eller inrymmas i en byggnad ovan eller under mark. Oavsett var de förläggs ska de utformas så att de upplevs som smidiga och nära med en naturlig lokalisering utmed cykelstråken.

Torget ska rymma ytor som är möjliga att använda som uppsamlingsplatser vid utrymning av byggnader/anläggningar.

Sammanfattning:

- norra huvudentrén till stationsområdet
- såväl rörelse- som vistelseytor, dygnet runt
- grönskan viktig

STATIONSOMRÅDET 9. STRÅKET NILS ERICSONSPLATSEN - GULLBERGSVASS

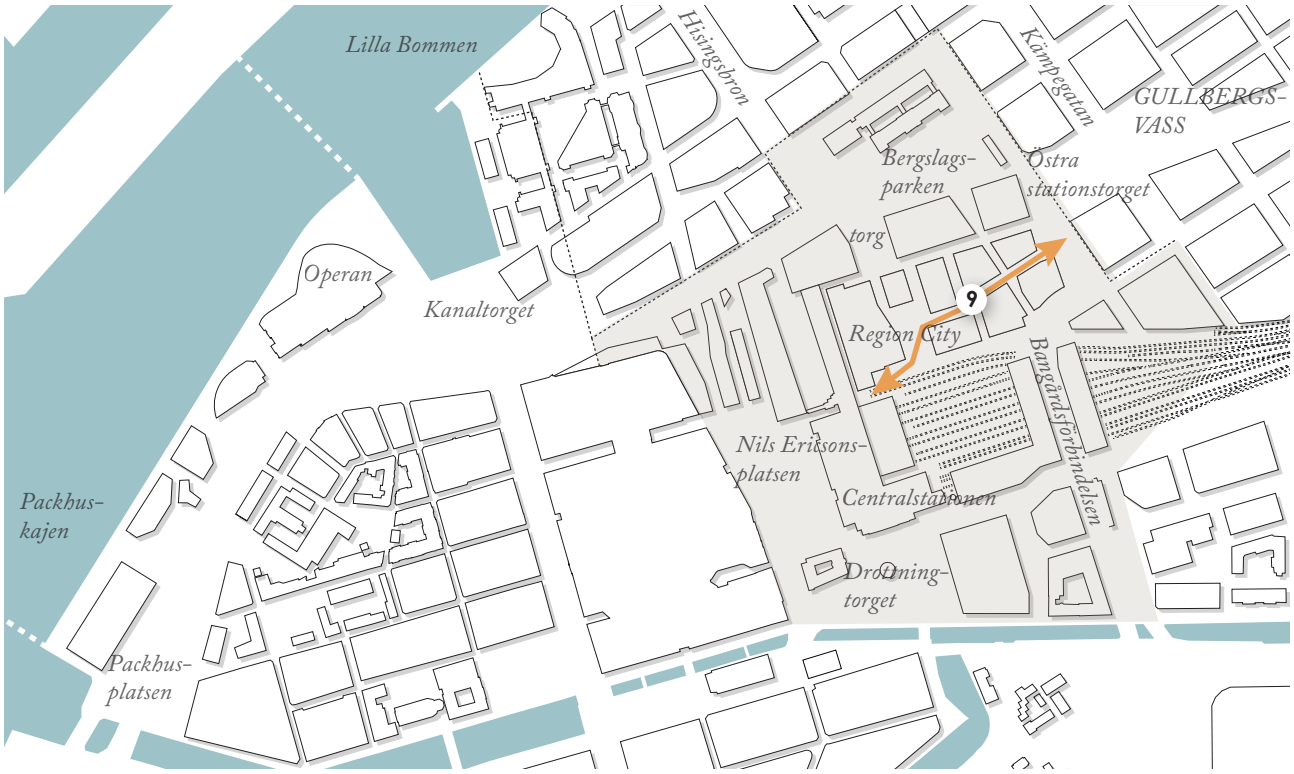

BESKRIVNING

Stråket genom Region City kopplar samman två entrétorg till Centralstationen. Mellan Nils Ericsonsplatsen och Östra Stationstorget uppstår ett resenärsstråk inom stationsområdet och ett stadsstråk från Centralenområdet till Gullbergsvass, med några mindre platser på vägen. Det planeras bli ett stråk för huvudsakligen fotgängare, som kan användas för såväl resenärer som boende och verksamma i området. Flödena antas bli mycket stora.

Tidig visionsbild från Nils Ericsonsplatsen

FUNKTIONSKRAV OCH UTFORMNING

Stråket kommer att leva under hela dygnet, alla dagar. Detta bör genomsyra utformningen. Det ska även utformas så att det blir tydligt att cykeltrafik och angöring med bil är tillåten, men att de sker på fotgängarnas villkor.

Stråket kommer att omges av hög bebyggelse. Bebyggelsens påverkan på gatumiljöns lokalklimat behöver hanteras - och upplevelsen av gaturummet i ögonhöjd bör vara en ledstjärna i utformningen stråket. Det blir även viktigt att planera in grönska utmed stråket där förutsättningar finns, framförallt på angränsande torg.

Stråket bör utformas så att det ges plats för både flöden och vistelse, har en mänsklig skala, möjliggör solljus i gatumiljön och bidrar till god orienterbarhet i Centralenområdet. Utformning av stråket ska också bidra till att det underordnas närliggande platser.

Sammanfattning:

- resenärsstråk och öst-västligt stadsstråk
- gröna miljöer i ögonhöjd på fotgängarnas villkor
- rörelse och vistelse dygnet runt

DEN NYA STADEN 10. STRÅKET NILS ERICSONSPLATSEN - LILLA BOMMEN

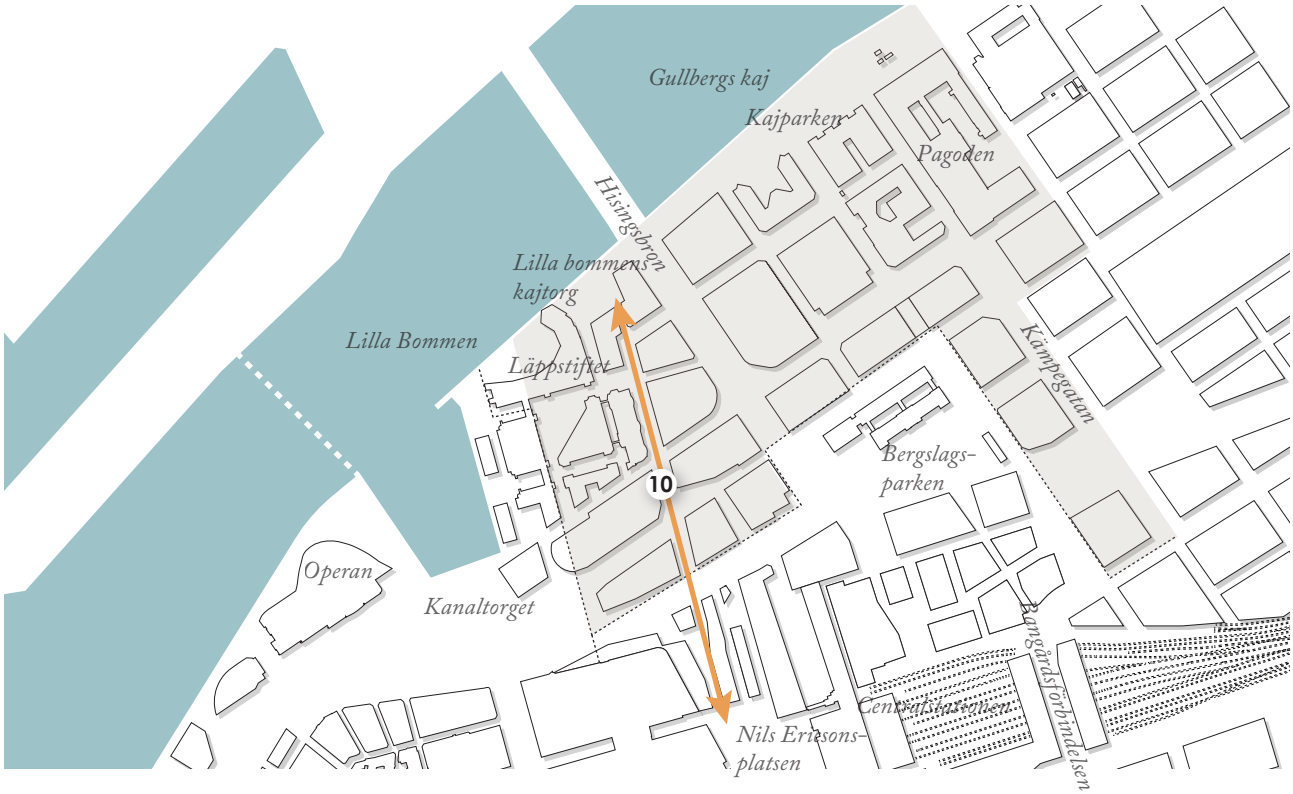

BESKRIVNING

Sträckan mellan Nils Ericsonsplatsen och Lilla Bommens kajtorg kopplar Centralstationen till älven. Det avses bli ett urbant gång- och cykelstråk som avslutas vid landmärket Läppstiftet på Lilla Bommens kajtorg. Härifrån kommer en koppling finnas vidare till Kajstråket via trappa och hiss upp till Hisingsbron. För att förverkliga detta stråk förutsätts en bro över Götaleden eller att Götaleden delvis överdäckas.

Stråket planeras bli ett urbant gång- och cykelstråk med trädplanteringar och med den nya Hisingsbron som fondmotiv. Stråket bedöms bli mycket cykeltrafikerat eftersom det avses ingå i pendelcykelnätet. Stråket rymmer även angöring med bil till området kring Lilla Bommen.

FUNKTIONSKRAV OCH UTFORMNING

Stråket ska möjliggöra rörelse i en attraktiv miljö mellan Nils Ericsonsplatsen och älven.

Stråket ska utformas med generösa ytor för fotgängare och en attraktiv miljö i ögonhöjd eftersom stråket har potential att bli en given promenad mellan Nils Ericsonsplatsen och älven, och till målpunkter utmed Kajstråket och kring Lilla Bommen.

Sammanfattning:

- från Centralstationen till älven
- urbant gång- och cykelstråk
- attraktiv miljö i ögonhöjd

Vision från kajtorget med den nya Hisingsbron i fonden

Grönt kajtorg i Hafen City, Hamburg

DEN NYA STADEN 11. STADSTJÄNAREGATAN

BESKRIVNING

Den nya Hisingsbron kopplar samman staden. Den tar mark i Stadstjänaregatan, som avses bli ett urbant stråk för gång-, cykel- och kollektivtrafik. Stråket landar i Centralstationens nya norra entrén, Västlänkens mittuppgång. Norrut leder det vidare mot Frihamnen och Backaplan.

Kring stråket planeras för hög täthet. Stråket blir till stor del enkelsidigt eftersom kollektivtrafiken delvis är planskild, vilket hindrar övergångar. Detta innebär att särskild omsorg behöver ägnas åt gestaltningen i ögonhöjd.

Stråket avses rymma alla trafikslag: cykel, bil, gång- och kollektivtrafik. Spårvagnstrafik och busstrafik fördelas vidare på separata ramper till Kanaltorget respektive Nils Ericsonsplatsen. Kopplingen för fotgängare och cyklister på väg norrut mot Frihamnen kompletteras med en förbindelse från Göteborgsoperan, med god koppling till cykelstråken vidare ut i staden på älvens södra sida.

Sammanfattning:

- språngbrädan från nutida innerstaden till Hisingen
- stråk för alla trafikslag
- attraktiv miljö i ögonhöjd

FUNKTIONSKRAV OCH UTFORMNING

Stråket ska möjliggöra flöden av olika trafikslag och erbjuda platser för vistelse. Platser för vistelse ska bland annat rymma möbler för vila. Stråket ska förses med rumsskapande vegetation och trygghetsskapande belysning.

Utsiktsplats på hisstornet, illustration

DEN NYA STADEN 12. KÄMPEGATAN

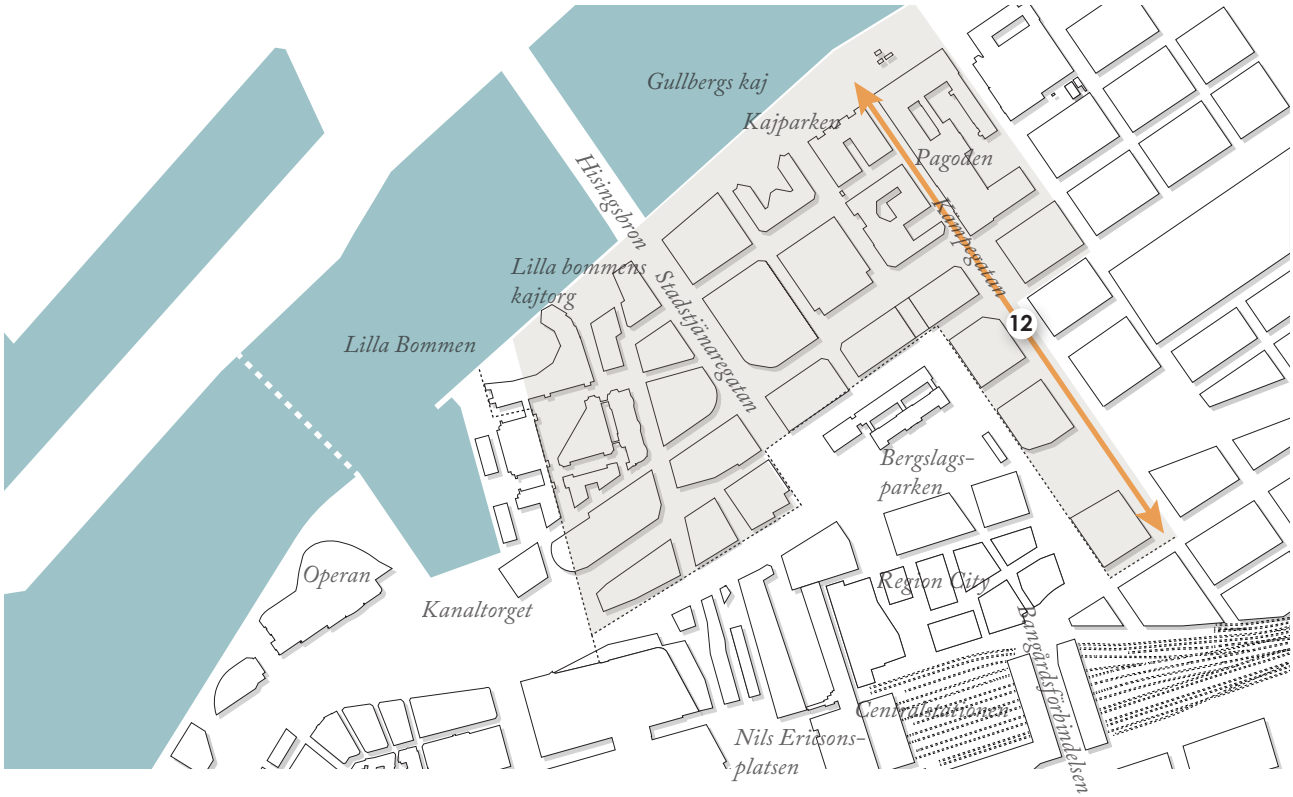

BESKRIVNING

Kämpegatan planeras utgöra en ny strukturerande länk som fördelar trafiken i Centralenområdet. Den avses bli ett grönt, variationsrikt stråk för alla trafikslag med tyngdpunkt på kollektivtrafik, från älven ner mot den tänkta Bangårdsförbindelsen. På ömse sidor av gatan föreslås ytor för fotgängare och cyklister som är separerade från biltrafiken. Gatans västra sida ges generösa mått för att möjliggöra levande bottenvåningar, stadsliv och uteserveringar i kvällssol. Det blir viktigt att skapa målpunkter som kan stärka stråket i båda dess ändar. En temporär användning av den västra delen av terminalbyggnaden utmed stråket diskuteras och kan bli ett värdefullt bidrag till att aktivera stråket.

Kämpegatan föreslås få en tydlig grön karaktär. Utmed stråket skapas små platser med grönska som ger gatan ett variationsrikt och grönt uttryck och där stråket landar vid älven planeras för en park.

Exempel på vistelseytor

FUNKTIONSKRAV OCH UTFORMNING

Stråket ska möjliggöra flöden och ge utrymme för dagvattenhantering. Det ska också erbjuda kopplingar till angränsande mindre platser.

Stråket ska utformas så att det skapas en varierad bredd på gaturummet.

Gatans karaktär blir till större delen relativt storskalig med flera körfält och stora gaturum. Separata vänstersvängfält ger god framkomlighet för kollektivtrafiken.

Det är viktigt att stråkets barriäreffekt minimeras. Detta bör göras exempelvis genom gång-och-cykelrörelser i öst-västlig riktning underlättas. Det gäller särskilt mellan torget vid stationens östra entré och den park som föreslås på östra sidan av Kämpegatan.

Stråket ska förses med rumsskapande vegetation. Den ska vara karaktärsfull och säregen. Detsamma gäller markmaterialet.

Sammanfattning:

- viktig trafikfördelare
- tyngdpunkt på kollektivtrafik
- grön gata med varierad bredd och goda korsningsmöjligheter

DEN NYA STADEN 13. ÖSTRA STATIONSTORGET

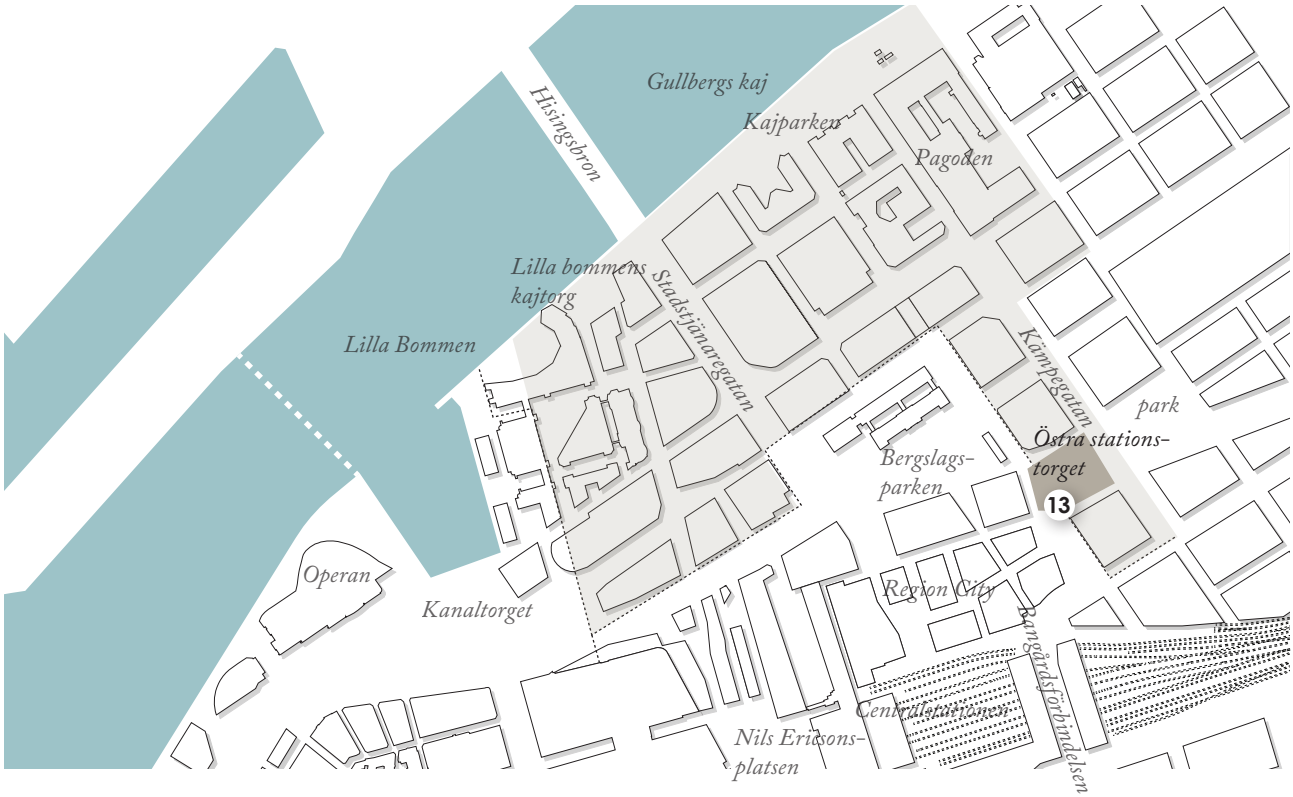

BESKRIVNING

Vid Västlänkens östra uppgång planeras Östra Stationstorget. Det blir stationsområdets huvudentré mot Gullbergsvass. Torget gränsar till Kämpegatan och Bergslagsparken. Torget korsas av det öst-västliga fotgängarstråket mellan Nils Ericsonsplatsen och Kämpegatan.

Från gatorna runt torget sker angöring till Centralstationen.

Exempel grön oas

FUNKTIONSKRAV OCH UTFORMNING

Östra stationstorget ska möjliggöra flöden av fotgängare och till viss del även umgänge och vila. Det behöver också rymma en del tekniska anläggningar så som ventilationsschakt och parkeringsnedfart.

Torget bör utformas med hänsyn till fotgängarnas behov och förväntade flöden på längre sikt. Det föreslås ges en karaktär som innebär att vatten och grönska förstärker riktningar och skapar behagliga vistelserum. Det är viktigt att torget utformas så att det bidrar till god orienterbarhet i området, att det förses med trafiktåliga markmaterial, god belysning och möblering för umgänge och vila.

Torgets betydelse som entrétorg till stationsområdet mot Gullbergsvass förväntas öka över tid. Gullbergsvass kommer att utvecklas och stråken från Västlänkens östra entré kommer att kopplas till Bangårdsförbindelsen.

Temporära åtgärder kan bidra till att introducera Östra stationstorget som en ny plats i staden under den etappvisa utbyggnaden av kringliggande områden.

Torget bör förses med grönska och knyta an till parkerna kring det. Tekniska anläggningar ska underordnas den övergripande gestaltningen.

Torget behöver rymma ytor som är möjliga att använda som uppsamlingsplatser vid utrymning.

Sammanfattning:

- entrétorg till Gullbergsvass
- fokus på fotgängare
- umgänge, vila, orienterbarhet